

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**RIZIKOVÉ JEVY KOMUNIKACE DĚTÍ
V PROSTŘEDÍ INTERNETU**

Autor práce: Petr Setunský, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Romana Morongová

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Petr Setunský, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Rizikové jevy komunikace dětí v prostředí internetu

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Risk phenomena of children's communication in the Internet environment

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

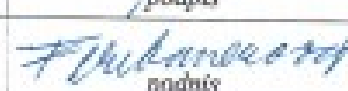

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. Romana Morongová

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2020

Cíl bakalářské práce: Cílem teoretické části bude vymezit nejrizikovější komunikační jevy, se kterými je možné se v současné době v kyberprostoru setkat. Definovat zásady systému možné prevence a představit projekty zaměřené na ochranu dětí. Cílem praktické části bude vlastní výzkumné šetření, které zanalyzuje, jak bezpečně se chovají v prostředí internetu děti vybraných základních škol.

Student: Petr Setunský, DiS.	2. 11. 20 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. Romana Morongová	2. 11. 20 datum	 podpis

Schvalují zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	23. 11. 20 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	1. 12. 20 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	1. 12. 20 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Romaně Morongové za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

SETUNSKÝ, P. *Rizikové jevy komunikace dětí v prostředí internetu: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021. 80 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Romana Morongová.

Klíčová slova: Happy Slapping, kybergrooming, kyberstalking, kyberšikana, sexting, Webcam Trolling.

Bakalářská práce pojednává o problematice rizikových jevů dětí v prostředí internetu, které jsou spojeny s využitím moderních komunikačních technologií. Úvod teoretické části je zaměřen na online komunikaci a moderní komunikační technologie, kde je představeno několik základních pojmů a nebezpečných aktivit. Dále byla pozornost zaměřena na rizikové jevy internetové komunikace, za které jsou považovány kybergrooming, kyberšikana, kyberstalking, sexting, Happy Slapping a Webcam Trolling. Závěr teoretické části se soustředí na prevenci a ochranu před zmíněnými rizikovými jevy. Následně je představeno několik vybraných projektů, které jsou určeny pro ochranu dětí v prostředí internetu.

Praktická část bakalářské práce se věnuje vlastnímu průzkumnému šetření, ve kterém bylo hlavním cílem zmapovat a porovnat, jak bezpečně se chovají v prostředí internetu děti 2. stupně vybraných základních škol v Plzni a Praze. Průzkumné šetření bylo realizováno za pomoci dotazníků distribuovaných mezi žáky, získaná data byla následně zanalyzována a zaznamenána do výšečových grafů. Z výsledků dotazníkového šetření lze mimo jiné vyvodit, že děti v Praze jsou na internetu a sociálních sítích aktivnější než plzeňské děti.

ABSTRACT

SETUNSKÝ, P. *Risk Phenomena of Children Communication in the Internet Environment: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2021. 80 p. Supervisor: Mgr. Romana Morongová.

Key words: Happy Slapping, cybergrooming, cyberstalking, cyberbullying, sexting, Webcam Trolling.

Bachelor thesis deals with issues regarding risk phenomena of children in the internet environment which are associated with the use of modern communication technologies. The introduction of the theoretical part is focused on online communication and modern communication technologies where several basic concepts and dangerous activities are introduced. Furthermore, I would like to mention risk phenomena of the internet communication such as cybergrooming, cyberbullying, cyberstalking, sexting, Happy Slapping and Webcam Trolling. The conclusion is focused on prevention and protection against mentioned risk phenomena. There are also presented a few selected projects which are determined as children protection in the internet environment.

The practical part of the bachelor thesis deals with own exploratory survey, in which the main aim was to map and compare how safely kids of the second grade of chosen primary schools in Pilsen and Prague behave in the internet environment. The exploratory survey was carried out with the help of questionnaires distributed among students, the data obtained were then analyzed and recorded in pie diagrams. We can also ascertain from the results of the questionnaire survey that children in Prague are more active on the Internet and social networks than children in Pilsen.

OBSAH

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce.....	10
2 Komunikace a moderní komunikační technologie	11
2.1 Sociální sítě	11
2.2 Osobní údaje a jejich sdílení	12
2.3 Falešná identita.....	12
2.4 Online závislost	13
3 Rizikové jevy internetové komunikace	15
3.1 Kybergrooming	15
3.2 Kyberšikana.....	18
3.3 Kyberstalking	21
3.4 Sexting.....	23
3.5 Happy Slapping	24
3.6 Webcam Trolling.....	25
3.7 Ostatní rizikové jevy	26
4 Prevence a ochrana před rizikovými jevy	28
4.1 Úloha primární prevence	28
4.2 Opatření ze strany rodičů	29
4.3 Zvyšování informovanosti ze strany školy.....	30
4.4 Výzkum České děti v kybersvětě	31
5 Vybrané projekty určené k ochraně dětí.....	33
5.1 E-Bezpečí	33
5.2 E-Nebezpečí	33
5.3 Buď safe online: Bezpečný internet	34
5.4 V síti	34
5.5 Tvoje cesta onlinem.....	35
5.6 O2 Chytrá škola.....	35
6 Metodika praktické části.....	37
6.1 Cíle dotazníkového šetření	37
6.2 Technika sběru dat.....	38
6.3 Charakteristika respondentů a vyhodnocení dat.....	38
6.4 Shrnutí praktické části	51
Závěr.....	53

Seznam literatury a zdrojů.....	55
Seznam grafů	61
Seznam příloh	62

ÚVOD

Ve virtuálním světě současnosti se děti a mladiství orientují ve většině případů lépe než dospělý člověk. Již od útlého věku jsou obklopeny počítači, notebooky, mobilními telefony a dalšími moderními technologiemi, které ovlivňují jejich životy. Využívání internetu má zcela jistě mnoho pozitiv, nicméně virtuální svět bohužel nabízí prostor pro rizikové a nebezpečné formy chování, které mohou mít vliv na zdravý vývoj dítěte.¹

Autor se rozhodl zvolit téma bakalářské práce na základě aktuálně přibývajících mediálně zveřejňovaných případů o zneužívání moderních komunikačních technologií a jeho zájmu vytvořit souhrn, který by vymezil nejnebezpečnější komunikační jevy současné doby. Tato práce by mohla v budoucnu sloužit jako podpůrný materiál pro děti, rodiče a pedagogy, pokud se o tuto problematiku budou zajímat.

Další motivací pro výběr tématu spojeného s virtuální problematikou bylo zhlédnutí dokumentárního filmu *V síti*. Tento snímek se snaží poukázat na problematiku nebezpečných komunikačních jevů, které se v současné době v prostředí internetu vyskytují. Za užití digitálních médií a sociálních sítí dokázal vytvořit masivní kampaň. Ta oslovila velkou část populace a tím mohla upozornit na problém sexuálních predátorů, kteří se v online prostředí nachází a cíleně vyhledávají dospívající mládež. Děti a dospívající tráví na internetu velké množství času a mnohdy si neuvědomují, na jaké rizika mohou v kybersvětě narazit.

¹ ŠEVČÍKOVÁ, A. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. 1. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). s. 15-17.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Bakalářská práce na téma rizikové jevy komunikace dětí v prostředí internetu je složena z teoretické a praktické části. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se zabývá komunikací a moderní komunikační technologií, ve které je blíže vysvětleno několik základních pojmů a nebezpečných aktivit. Ve druhé kapitole teoretické části budou přiblíženy rizikové jevy internetové komunikace, za které jsou považovány kybergrooming, kyberšikana, kyberstalking, sexting, Happy Slapping a Webcam Trolling. Ve třetí a čtvrté kapitole se bakalářská práce zaměřuje na prevenci a ochranu před zmíněnými rizikovými jevy. Zároveň je představeno několik vybraných projektů, které jsou určeny pro ochranu dětí v prostředí internetu. Hlavním cílem teoretické části je vymezit a definovat v současné době nejrizikovější komunikační jevy, na které lze v kyberprostoru narazit. Dále je dílčím cílem uvést systém možné prevence a jmenovat vybrané projekty zaměřené na ochranu dětí.

Praktická část bakalářské práce je věnována vlastnímu průzkumnému šetření, ve kterém bude hlavním cílem zmapovat a porovnat, jak bezpečně se chovají v prostředí internetu děti 2. stupně vybraných základních škol v Plzni a Praze. Zároveň bylo cílem porovnat, zda mezi žáky napříč dvěma rozdílnými městy existují rozdíly ve výskytu rizikového jevu. Dílčím cílem bude zjistit, jaké zkušenosti mají žáci s rizikovými jevy v online prostředí a jakým způsobem se chovají v případě, že jsou kontaktováni neznámou osobou. Průzkumné šetření bude realizováno za pomoci dotazníků distribuovaných mezi žáky, následně bude provedena charakteristika respondentů a vyhodnocení výsledků za pomoci výsečových grafů.

2 KOMUNIKACE A MODERNÍ KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

2.1 Sociální sítě

V současné době patří sociální sítě mezi nejvyužívanější prostředky, které slouží ke komunikaci na internetu. Sociální sítě umožňují svým uživatelům vytvořit, spravovat a sdílet osobní profil, který je dále využíván k navazování spojení s dalšími uživateli. Na svém profilu je možné sdílet informace, fotografie či videa, ke kterým si každý uživatel má možnost nastavit atributy týkající se jejich zveřejňování.²

Mezi celosvětově nejznámější a nejrozšířenější sociální sítí se bezesporu řadí Facebook, který jako první sociální sítí překonal hranici jedné miliardy registrovaných účtů. V současné době překročil Facebook hranici 2,74 miliardy aktivních denních uživatelů. Takový výrazný růst je výsledkem popularizace mobilních telefonů a také růstu dostupnosti mobilního internetu. Využívání sociální sítě na chytrém mobilním telefonu je dle výzkumů nejvíce rozšířená činnost, která předčí např. i posílání zpráv, hraní her či fotografování.³

Děti jsou v online světě velmi aktivní a používají řadu aplikací a sociálních sítí. Sociální sítě aktivně využívá více než polovina (51,75 %) dětí ve věku 7 až 12 let, přestože pravidla jejich používání povolují tyto služby až od 13 let. Dětské uživatele se chodí na internet především bavit a nejvíce času tráví vyhledáváním nejrůznějších videí na YouTube, následuje sociální sítí Facebook a Instagram. V současné době je fenoménem růst oblíbenosti sociální sítě TikTok, kterou aktuálně využívá již čtvrtina českých dětí.⁴

Současné moderní technologie negativně ovlivňují chování dětí, otupují je vůči násilí, ničí jejich imunitu, otevírají sexualitu a narušují jejich soukromí. Při takovém trendu se jen velmi obtížně u dětí budují etické normy, obzvláště když v některých rodinách rodiče nevěnují svým potomkům dostatek času a ti pak svůj volný čas tráví u televizorů a právě na internetu. Když děti nenajdou své vzory a modely chování

² DOSEDLA, M., VÁLEK, J. *Informační a komunikační technologie 1*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 7-8.

³ Statista: *Nejpopulárnější sociální sítě na celém světě k lednu 2021* [online]. Hamburg, 2021 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW:

<<https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>>.

⁴ *E-Bezpečí: Téměř tři čtvrtiny dětí oslovených na internetu se vydají na schůzku s cizím člověkem, ukázal výzkum* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/ceske-deti-v-kybersvete-2019>>.

u svých rodičů, tak je pak snadno nacházejí v prostředí internetu a chovají se tedy podle vzorů, které mají v dané době k dispozici.⁵

2.2 Osobní údaje a jejich sdílení

V současné době se považuje internet za naprostou přirozenost, které dávají další rozměr sociální sítě. Prostřednictvím těchto sítí často děti sdílí i ty nejintimnější informace, které se týkají jejich soukromí. Děti si při zveřejňování těchto informací neuvědomují, jaké následky může zveřejnění takového materiálu způsobit. Při vytváření profilu na některé ze sociálních sítí uvádí informace jako jméno, příjmení, přezdívku, email, telefonní kontakt, ale třeba i školu či adresu bydliště. Mezi uživatelem sociální sítě a jejím poskytovatelem vzniká vztah, který je většinou bezúplatný. Na tomto základě se poskytovatel stane správcem osobních údajů. Aby mohl poskytovatel služby sociální sítě údaje zpracovávat, potřebuje souhlas uživatele, který je většinou udělován při zakládání profilu na sociální síti. Důležitý je fakt, že po zveřejnění fotografie zůstává uživatel jejím vlastníkem, nicméně poskytovatel uděluje obvykle nevýhradní převoditelnou celosvětovou bezúplatnou licenci na využití fotografie. Na sociálních sítích se nachází velké množství informací, které se stávají zájmem Policie a dalších státních úřadů. V rámci žádostí Policie ČR není snadné tyto citlivé informace od poskytovatele získat.⁶

2.3 Falešná identita

Falešnou identitu využívají útočníci k tomu, aby se mohli vydávat za někoho jiného, než ve skutečnosti jsou. Tohoto využívají hlavně při následné komunikaci se svou obětí v prostředí internetu. Vytvořením takové falešné identity se snaží útočníci usnadnit svou pozici při prvotním navázání kontaktu se svou potenciální obětí a následné komunikaci s ní. Při vytváření takové identity pozměňují informace o svém jméně, příjmení, věku či pohlaví. Fotografie umístěná u takového falešného profilu je podvrhem, který odpovídá smyšleným informacím o osobě.⁷

⁵ KREJČÍ, V. Kyberšikana: Kybernetická šikana. *E-nebezpeci.cz* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd#>>.

⁶ *Právní prostor: Sociální sítě a osobní údaje: Jak se bránit zneužití?* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/socialni-site-a-osobni-udaje>>.

⁷ KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 34-36.

Většinu falešných účtů lze odhalit, pokud se budeme soustředit na detailní informace o profilu. Upozornit na falešný profil nás může skutečnost, že účet byl založen nedávno. Další varovný signál jsou fotografie v profilu, které mohou vypadat bezchybně, jakoby z jedné série a málokdy objevíte fotky z běžného života. Vlastník falešného profilu se vyhýbá hlasové komunikaci a video hovorům. Podvodný účet má v seznamu kontaktů uživatele stejného pohlaví a věku.⁸

2.4 Online závislost

Nepřehledné možnosti, jak změnit sama sebe nebo svůj život upravit k obrazu svému, nám v dnešním moderním světě technologií nabízí virtuální realita. Mnoho lidí se v takovém prostředí cítí lépe než v reálném světě a po krátkém čase se ztotožní se svým virtuálním já. Během tohoto procesu však ztrácí kontakt s realitou a nemají již zájem začlenit se do společnosti. Velmi rychle tak u těchto lidí dochází k vybudování závislosti, která dále narušuje představu o komunikaci v reálném světě a o tvorbě nových mezilidských vztahů. V prostředí internetu je velice snadné komunikovat prakticky s kýmkoli a navazovat nové virtuální vztahy, které lze pak také velice jednoduše bez následků ukončovat. Realita je ovšem zcela jiná, a pokud si člověk navykne na komunikaci ve virtuálním světě, tak se jen těžko může pak začleňovat do reálné společnosti. Pokud si člověk při navazování reálných vztahů projde několika nezdary, o to více si tyto neúspěchy vynahrazuje ve virtuálním světě. V mnoha případech je u těchto lidí vyvolaná skutečná psychická závislost na tomto virtuálním prostředí a jeho opuštění vede k abstinčním příznakům. Kategorie takto závislých osob se stává potencionálně rizikovou skupinou, která může být ohrožena rizikovými internetovými jevy. Vzhledem k tomu, že v prostředí internetu tráví mnoho času, je zde tedy velká pravděpodobnost, že se s útočníkem setkají a stanou se obětmi některého z rizikových jevů. Dopady vyplývající z následných internetových útoků jsou pro takové osoby až zničující, protože virtuální realita je pro ně celý jejich život.⁹

Pojmem netolismus lze označit závislost na tzv. virtuálních drogách, mezi které řadíme především počítačové hry, sociální sítě, internetové služby, virální videa, televizi a také např. online nakupování. Jedna z definic online závislosti říká, že se jedná o „*Neschopnost jedince mít kontrolu nad svým užíváním internetu, jako kompulzivní*

⁸ KOŽÍŠEK, M., PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. 2016. Praha: Grada Publishing, 2016, s. 27.

⁹ KREJČÍ, V. *Kyberšikana: Kybernetická šikana*. [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd#>>.

nadužívání internetu a podrážděné nebo náladové chování v důsledku nemožnosti jeho užívání.“ Nejedná se tedy o fyzickou závislost charakterizující užívání psychotropních a návykových látek, ale o psychickou závislost. Mezi charakteristické znaky netolismu patří např. psychické projevy, které se vyznačují nervozitou a neklidem v době, když není uživatel online a přemýšlí o počítači či mobilním telefonu i v době, kdy ho neužívá. Tyto psychické projevy dále souvisí s psychosociálními projevy, ve kterých dochází k narušení rodinných vztahů či ztrátě přátel. Dítě vzhledem ke své závislosti zanedbává i učení do školy a dochází ke zhoršení prospěchu.¹⁰

¹⁰ *Netolismus průvodce online závislostmi: Co je netolismus* [online]. Olomouc, 2015 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.netolismus.cz/>>.

3 RIZIKOVÉ JEVY INTERNETOVÉ KOMUNIKACE

Virtuální svět nás provází každý den, ať už se jedná o využití internetu ke komunikačním či vzdělávacím účelům nebo jen jako zdroj zábavy. Komunikace prostřednictvím internetu je charakteristická tím, že probíhá ve virtuálním prostředí, kde není možné provozovat konverzaci se zachováním všech verbálních nebo neverbálních složek. Komunikace probíhající ve virtuálním prostředí provází disinhibiční efekt, při kterém odkládáme zábrany, překonáváme nesmělost či obcházíme zákazy. Dalšími charakteristikami jsou např. vysoká zvědavost, impulsivní rozhodování, exhibicionismus nebo útěk do virtuálního prostředí. Následkem disinhibice mohou lidé sdělovat prostřednictvím internetu osobní důvěrné informace. Disinhibice může mít jak pozitivní, tak negativní dopad na komunikaci a může vést k různým formám rizikové komunikace, jako jsou kyberšikana, kybergrooming, sexting apod.¹¹

3.1 Kybergrooming

Pod pojmem kybergrooming se skrývá jeden z velmi nebezpečných jevů ohrožující děti v prostředí internetu. Jedná se o druh psychické manipulace realizované prostřednictvím internetu, mobilních telefonů či dalších komunikačních a informačních technologií. Tzv. kybergroomera můžeme označit za devianta, který navštěvuje internetové stránky a zaměřuje se na dětské nebo dospívající uživatele internetu. Jeho cílem je vzbudit v dítěti důvěru a přimět ho k osobní schůzce.

Hlavní motivací kybergroomera je především uspokojení jeho sexuální deviace. K tomu, aby dosáhl svého cíle, využívá mnoha technik. Útočník často využívá v procesu manipulace tzv. efekt zrcadlení (mirroring), kdy se snaží napodobováním prolomit bariéry mezi ním a obětí. Jde mu především o navázání přátelství, aby oběť přestala mít strach z komunikace s cizí osobou. Kybergroomer má mimořádnou trpělivost a dokáže se svou obětí udržovat komunikaci i několik měsíců. Po celou dobu se ke své oběti chová velmi laskavě. Především se snaží udržet celý vztah v tajnosti a připravuje se na osobní kontakt. Nenápadně začíná komunikovat o sexuálních tématech a od své oběti žádá zasílání fotografií a jiných citlivých materiálů. Postupem času začíná vyžadovat od své oběti sex přes internet, tzv. kybersex. Tím dochází k uspokojení jeho sexuální deviace.

¹¹ KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 9-10.

Patologický zájem o děti je společným znak většiny útočníků. S jistotou nelze stoprocentně určit jednoznačný profil útočníka. Nejsou to lidé s pouze nízkým sociálním statusem, jak by se dalo předpokládat, ale mohou mít i vysoký sociální status např. policisté, dokonce i učitelé. Ve většině případů nebyl pachatel nikdy předtím trestán. Cíleně si vybírá děti s nízkou sebeúctou, protože je lze snadněji izolovat, ať už fyzicky či psychicky. Kybergroomeré mezi sebou vytvářejí sítě a spolupracují mezi sebou. S tím je spojena tvorba databáze, kterou pak společně využívají ke svým útokům. Oběti kybergroomingu jsou nejčastěji děti ve věku 11 až 17 let, které patří do nejohroženější skupiny a jejich nezkušenost při navazování nových virtuálních vztahů je často pasuje do role oběti. Tyto děti tráví mnoho času online, jak na sociálních sítích, tak různých chatovacích stránkách, kde roste riziko navázání vztahu s nebezpečnou osobou. Obětí bývají častěji dívky než chlapci.¹²

Proces manipulace kybergroomera s dítětem prochází pěti základními etapami:

- Vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť – útočník se na začátku snaží v oběti vzbudit pocit důvěry. Útočník předstírá, že problémy oběti chápe, že je pomůže vyřešit. Kybergroomeré většinou řeší s dětmi citlivější problémy, jako např. manželské problémy. Často se také agresor snaží oddělit oběť od své rodiny, např. „neříkej o tom svým kamarádům, záviděli by ti“ nebo „neříkej o tom své mamince, neměla by tě ráda“, atd.
- Podplácení dárky či různými službami – agresor upevňuje svou pozici a vztah k dítěti různými dárky např. peníze, drahé oblečení.
- Vyvolání emoční závislosti oběti na osobě útočníka – oběť se stává na útočníkovi závislá. V této etapě již kybergroomer zná nejcitlivější informace o oběti. Děti pak mnohdy lžou svým rodičům o tom, s kým tráví svůj volný čas, přestávají se svěřovat s problémy.
- Osobní setkání – jestliže ještě nedošlo k osobnímu setkání mezi obětí a kybergroomerem, pravděpodobně již k němu dojde a to např. formou procházky, návštěvy zoo nebo kina.
- Sexuální obtěžování, zneužití dítěte – poslední etapa je již samotné zneužití či obtěžování dítěte.¹³

¹² KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 25-32.

¹³ *E-Bezpečí: Kybergrooming* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevny-spojene-s-online-komunikaci/kybergrooming/125-42>>.

Osobní schůzka s dítětem je vyvrcholením snahy pachatele a zakončením všech předchozích fází komunikace. Při prvním setkání kybergroomer prohlubuje vztah s dítětem, může ho uplatit dalším z řady dárků a utvrdit ho, že není zapotřebí mít z něho strach. Při prvním setkání nemusí dojít k sexuálnímu zneužití oběti, útočník si může jen ověřovat informace o svém protějšku, samotný útok může nastat až po několika dalších osobních schůzkách. Následný sexuální či fyzický útok může mít pro oběť fatální následky a to nejen v oblasti fyzické, ale především po psychické stránce. V případě, že má útočník dostatek kompromitujících materiálů, může svou oběť donutit k dalším setkáním, při kterých jeho útoky pokračují.

V případě, že se mu nedaří dítě k setkání vylákat, začne v mnoha případech svou oběť vydírat zveřejněním kompromitujících materiálů, které mu oběť často sama nevědomě poskytla. V těchto případech hovoříme o kyberšikaně, která má velmi často společné znaky jako kybergrooming. Tyto dva pojmy od sebe lidé velmi těžko odlišují.

Pojem kybergrooming není v českém trestním zákoně vymezen jako trestný čin, nicméně pod tímto jednáním lze spatřovat několik trestných činů. Jedná se např. o pohlavní zneužití dle § 187 trestního zákoníku, výroba a nakládání s dětskou pornografií dle § 192 trestního zákoníku, zneužití dítěte k výrobě pornografie dle § 193 trestního zákoníku a nebezpečné vyhrožování dle § 353 trestního zákoníku.¹⁴

Proti kybergroomingu se dá bohužel bránit jen velice obtížně. Nejlepší obranou je prevence a důvěra mezi dětmi a rodiči nebo učiteli. Pomoci pak může několik základních pravidel, která vedou k ochraně před kybergroomingem či včasným odhalením útočníka:

1. Přemýšlejte o svých virtuálních přátelích, obzvláště o těch, kteří se zdají být až moc dokonalí.
2. Občas si přečtete starší konverzace s Vaším online přítelem, můžete tak rozpoznat změny a rozpory v příběhu.
3. Kybergoomer pokládá dotazy mimořádně intimního a osobního charakteru.
4. Nemějte strach říct NE sexu přes internet.
5. Nenechte se omámit přísliby dokonalého vztahu, tito lidé často lžou a stejné věci slibují i jiným mladistvým.

¹⁴ KOPECKÝ, K. *Kybergrooming: Nebezpečí kyberprostoru* [online]. 1. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010 [cit. 2021-03-03]. ISBN 978-80-254-7573-7. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni>>.

6. Nesdělujte své osobní údaje osobám, které znáte krátce pouze ve virtuálním světě.
7. Nebojte se odmítnout setkání v reálném životě.
8. Internetoví přátelé by měli zůstat internetovými přáteli.¹⁵

3.2 Kyberšikana

Kybernetická šikana patří k nebezpečným jevům, které jsou spojeny s využíváním moderních komunikačních technologií, zejména mobilních telefonů a počítačů. Oběť tohoto specifického druhu psychické šikany je v prostředí internetu úmyslně vystavována psychickým útokům, jako např. posměškům, nadávkám, urážení či různým druhům výhrůžek. Tradiční šikana a kyberšikana mají jeden společný cíl a to někomu ublížit či opakovaně ubližovat. V mnoha případech má kybernetická šikana počátek u klasické šikany a následně se oba tyto rizikové jevy mohou prolínat a doplňovat. Od klasické šikany se kyberšikana liší především tím, že útočník v prostředí internetu vystupuje anonymně, v mnoha případech pod nějakou přezdívkou či pro oběť neznámou e-mailovou adresou, telefonním číslem. Vytvářet stále nové a nové identity navíc není pro útočníka velkým problémem, a proto má oběť jen velmi malou šanci zjistit, kdo stojí za kybernetickými útoky. Pokud útoky agresorovi prochází, tak zpravidla dochází k posílení jeho odvahy a útoky se mohou stupňovat. K šikaně pak může využívat i drsnější způsoby. Útoky se mohou stát velice intenzivní a probíhat v delším časovém období. Při použití vhodných technologií lze útočníka v prostředí internetu vystopovat, nicméně je to velmi obtížné a ne vždy se to oběti může podařit.

U klasické šikany se dá předpokládat, že bude probíhat např. ve školní třídě a počet pozorovatelů tohoto rizikového jevu je tak omezen jen na určitou skupinu. Nicméně u kybernetické šikany je okruh přihlížejících mnohem širší a útoky může sledovat každý, kdo má připojení k internetu. S výjimkou diváků se do kyberšikany mohou zapojit i tzv. šířitelé, kteří dále sdílejí například internetové stránky, kde se internetová šikana objevila. Tímto způsobem se vědomě či nevědomě sami podílejí na šikanování a co víc, svým jednáním mohou znásobit dopad útoku na oběť. Dá se

¹⁵ KAVALÍR, A, ed. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. Plzeň: Pro město Plzeň zpracovala společnost Člověk v tísni, pobočka Plzeň, 2009, s. 22.

řící, že šířitelé ve skutečnosti mohou poškodit oběť více než samotný primární útočník, stávají se tzv. sekundárními útočníky.¹⁶

Mezi nejčastější formy kyberšikany patří:

- Uveřejňování ponižujících fotografií či jiných záznamů, např. v rámci sociálních sítí či webových stránek.
- Pomlouvání a ponižování na sociálních sítích, blozích nebo jiných webových stránkách.
- Zcizení identity, např. krádež elektronického účtu.
- Za pomoci falešných profilů ponižovat a ztrapňovat oběť.
- Publikování cizích tajemství s cílem poškodit oběť.
- Vyloučení ze skupiny přátel v rámci komunity v prostředí internetu.
- Obtěžování, ke kterému dochází opakovaným prozváněním, voláním nebo zasíláním SMS zpráv.
- Kyberšikana spojená s online hrami, např. krádeže virtuálních postav či předmětů a následné vydírání
- Happy Slapping, fyzický útok spojený s vytvořením záznamu, který je zveřejněn na internetu a dále sdílen.

Kyberšikana je soubor několika jevů a tvoří ji tři základní složky, kterými jsou použité formy šikany, formy šikanujícího obsahu a nástroje pro její šíření. Spojením těchto jednotlivých složek pak dochází ke vzniku konkrétní formy kyberšikany, kterou může být např. vydírání za pomoci fotografií na sociální síti. Aby se jednalo o kyberšikanu, musí být opakovaná, dlouhodobá a oběti musí být ubližováno. Pokud se jedná o jednorázové útoky, tak tento jev označujeme pouze jako online obtěžování.

Projevy kyberšikany se u dítěte jen velmi špatně odhalují, protože v této fázi vývoje se její projevy prolínají s dospíváním tzv. pubertou. Charakteristických varovných příznaků kyberšikany může být hned několik. Dítě se vyhýbá a odmítá využívat informační a komunikační technologie, ačkoli je v minulosti aktivně užívalo. Dále může být příznakem záškoláctví, zhoršení prospěchu ve škole a trávení volného času o samotě, což bylo v minulosti nezvyklé.

¹⁶ KREJČÍ, V. *Kyberšikana, Kybernetická šikana* [online]. 1. Olomouc, 2010 [cit. 2021-03-04]. ISBN 978-80-254-7791-5. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>>.

Pachatelé kybernetické šikany tvoří různorodou skupinu, ve které lze najít chlapce a dívky nebo děti s nízkým i vysokým sociálním postavením. Agresory pak můžeme rozčlenit na dva druhy. Prvním z nich je agresor, který má nízké sebevědomí, není kolektivem uznáván a jeho sociální dovednosti nejsou na vysoké úrovni. Ve skupině dětí není oblíbený a šikanováním ostatních dětí si kompenzuje pocit vlastní nedokonalosti a frustrace. Jejich cílem je upevnění své role ve skupině dětí a uspokojení svých potřeb. Pravým opakem agresora je pak druhý typ, který je svým okolím uznáván, má mnoho přátel a svoje dobré sociální postavení pak zneužívá k manipulaci druhých. Velice dobře rozpoznává dění v kolektivu, což následně využívá pro vybudování dobrého postavení ve skupině.

Oběti kybernetické šikany lze rozdělit na pasivní a provokující. Pasivní oběť je dítě, které je nesmělé, nejisté, citlivé a není příliš fyzicky schopné. Dále trpí nízkým sebevědomím a nemá příliš dobrou sociální obratnost. Naopak provokující oběť není ve skupině oblíbená a ve většině případů nemá prakticky žádné přátele. Takové děti se chovají v kolektivu velice agresivně a impulsivně a nejsou ostatními vnímány kladně, což je důvodem k jejich šikanování.¹⁷

Se svými problémy se oběti nesvěřují blízkému okolí a bývají v mnoha případech uzavřeny do sebe, což vede k tomu, že na své problémy zůstanou sami a situaci nemusí zvládnout. Proto je důležité budovat důvěru mezi dítětem, pedagogem a rodičem. V ideálním případě by dítě mělo o svém problému říct dospělému, který je schopen lépe odhadnout vážnost situace a do řešení problému zapojit odborníky či Policii České republiky. Pro následné dokazování a potrestání pachatele je důležité zajistit všechny důkazy, které byly předmětem kyberšikany. Kyberšikana není vymezena jako samostatný trestný čin, nicméně pachatel se může dopouštět přestupkového jednání či řady trestných činů. Takové jednání již není v řešení kompetence školy, a proto by měla věc být hlášena přímo na Policii ČR. Jedná se především o závažné chování, při kterém je dáno podezření z trestného činu, např. jako nebezpečné vyhrožování dle § 353 trestního zákoníku nebo zneužití osobních údajů a porušení práva na ochranu osobnosti.¹⁸

¹⁷ KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 14-24.

¹⁸ KREJČÍ, V. *Kyberšikana, Kybernetická šikana* [online]. 1. Olomouc, 2010 [cit. 2021-03-04]. ISBN 978-80-254-7791-5. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>>.

3.3 Kyberstalking

Kyberstalking patří bezesporu mezi další rizikový jev, který se v prostředí internetu vyskytuje a je tedy přímo spojený s využíváním informačních a komunikačních technologií. Do českého jazyka lze slovo stalking volně přeložit jako pronásledování či stopování. Jeho původní význam byl využíván ve spojení s lovnou zvěří.¹⁹ Vzhledem k tomu, že je v současnosti internet brán jako naprostá samozřejmost, mohou stalkeři jednoduchým a nenáročným způsobem pronásledovat svou oběť a přitom nemusí být své oběti ani nablízku. Cílem útočnicka je během dlouhodobého, opakovaného a stupňovaného kontaktování vyvolat v oběti pocit strachu o své soukromí, zdraví a dokonce i život.²⁰

Mezi vybrané formy internetového pronásledování patří:

- posílání nevyžádaných SMS zpráv,
- telefonování a prozvánění,
- zasílání zpráv za pomoci Messengeru, WhatsApp, e-mailu,
- opakované komentování příspěvků oběti na sociálních sítích,
- vkládání nevhodných příspěvků na profil oběti,
- krádež totožnosti oběti a následné vystupování pod jejím jménem,
- kontaktování oběti pod falešnou identitou
- monitorování počítače či mobilního telefonu za pomoci speciálních sledovacích programů,
- zveřejňování intimních informací o životě oběti,
- obtěžující kontaktování přátel či rodiny oběti.²¹

Kybernetické pronásledování rozdělujeme na přímé a nepřímé. Pod přímým kyberstalkingem si můžeme představit takové jednání, při kterém pachatel užije informační a komunikační technologie k přímému kontaktu se svou obětí, např. zasílání zpráv, vyhrožování, zavražďování. Pokud se pachatel rozhodne rozšiřovat v prostředí

¹⁹ KOPECKÝ, K. *Stalking a kyberstalking – nebezpečné pronásledování* [online]. 1. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010 [cit. 2021-03-04]. ISBN 978-80-254-7737-3. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd#>>.

²⁰ ČÍRTKOVÁ, L., ŠKODA, J. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. 1. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada), s. 53.

²¹ *Internetem bezpečně: Kyberstalking* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kyberstalking/>>.

internetu nepravdy a sdílet citlivé materiály o své oběti, hovoříme o nepřímém kyberstalkingu. Vzhledem k tomu, že jsou tyto materiály na internetu volně dostupné, bývá oběť kontaktována nejen ze strany pronásledovatele, ale i dalších cizích lidí, kteří na citlivý obsah narazili.

V případě, že stalker svou oběť opakovaně kontaktuje prostřednictvím internetu, využívá k tomu především zprávy, které může zasílat formou klasických SMS zpráv, emailů či přes aplikaci Messenger. Ze začátku komunikace bývá pronásledovatel velice laskavý a pozorný, protože se snaží od své oběti získat co nejvíce informací a navázat důvěrný vztah. Po uplynutí krátké doby pak své chování mění a jeho zprávy jsou vulgární, výhrušné a snaží se ve své oběti vyvolat pocity viny nebo méněcennosti. Pokud navíc jeho oběť nekomunikuje dle jeho představ, zvyšuje svou agresivitu a četnost jeho kontaktování se zvyšuje.

Existují tři vztahy, které mohou vzniknout mezi pronásledovatelem a jeho obětí. V prvním případě oběť stalkera osobně zná a ví, že je on osobou, která jí pronásleduje. Druhým případem je, že oběť svého pronásledovatele také osobně zná, nicméně neví, že je osobou, která jí pronásleduje. Ve třetím případě oběť stalkera vůbec nezná a byla jako oběť vybrána náhodně na internetu. Rozeznat pronásledovatele není pro oběť jednoduché a v mnoha případech se to ani nepodaří. Nejčastěji se útočníkem stává bývalý partner, který není schopen přijmout rozchod nebo ukončení vztahu. Chování takové osoby pak směřuje k tomu, že chce obnovit původní vztah, protože v sobě pociťuje frustraci a pocit ztráty. Protože byl odmítnutý svým protějškem, své oběti demonstruje svou sílu a mstí se jí.

Dalším typem útočníka je např. uctívač. Jedná se o člověka, který dychtí po navázání vztahu s osobou, která ho zaujmula. Domnívá se, že oslovená osoba bude jeho city opětovat a bude z její strany přijat. Pokud s ním navíc uctívaná osoba komunikuje či reaguje jakýmkoli způsobem na jeho zprávy, motivuje ho to dále k dalšímu jednání. V případě, že je svou obětí opakovaně odmítán, mění se s tímto i jeho chování, kdy nešetří výhrůžkami a situace může dojít až k užití násilí z jeho strany.²²

Kyberstalking lze za určitých podmínek právně kvalifikovat jako trestný čin Nebezpečné pronásledování podle § 354 trestního zákoníku. Mezi základní podmínky patří, že útočník musí oběť dlouhodobě, vytrvale prostřednictvím prostředků

²² KOPECKÝ, K. . *Stalking a kyberstalking – nebezpečné pronásledování* [online]. 1. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010 [cit. 2021-03-06]. ISBN 978-80-254-7737-3. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd#>>.

elektronických komunikací písemně nebo jinak kontaktovat a toto jednání je způsobilé vzbudit v oběti důvodnou obavu o její život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jí blízkých. Okolností přitěžující dle § 354 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku je ta skutečnost, že uvedený čin je spáchán na dítěti.²³

3.4 Sexting

Slovo sexting je spojení slov sex a textování. Jedná se o zasílání textu, fotografií nebo videa se sexuálním obsahem, který je posílán za pomoci informačních a komunikačních technologií. Tento obsah je často zasílán v rámci milostného vztahu a je v mnoha případech po jeho ukončení zneužit, kdy dochází k jeho zveřejnění či výhrůzkám jeho publikování na internetu. V případech, kde figurují nezletilí, se může jednat o trestný čin.

Současná doba nám ukazuje, že je sexting rozšířený i mezi dětmi. Dospívající sextují, když chtějí protějšek nalákat, projevit u něj zájem nebo dát najevo svou oddanost. Problém nastává po skončení vztahu, kdy partner nebo partnerka mají zaslané fotografie či videa stále uložené ve svém mobilním telefonu nebo počítači. Tento intimní materiál lze pak snadno vložit např. na sociální síť nebo rozeslat kamarádům. Ve světě digitálních technologií se může tento materiál kopírovat a dále rozesílat, jeho šíření tedy nelze téměř kontrolovat. Fotografie, které dítě původně zaslalo z lásky druhé osobě, se po rozpadu vztahu mohou stát terčem posměšků, protože se tento materiál začne šířit např. mezi spolužáky ve třídě.²⁴

S tímto jednáním jsou spojena rizika sextingu, protože oběť poskytla útočníkům citlivý materiál, který lze dále zneužít např. formou kyberšikany, kdy oběť může být terčem manipulace a vydírání. Citlivý materiál se na internetu vyskytuje i několik let, takže hrozí jeho zneužití i v budoucnu. Z prostředí internetu lze tento materiál odstranit jen velmi obtížně. Oběti sextingu mohou tímto jednáním utrpět vážné zdravotní problémy, mezi které patří např. psychická či emoční úzkost, která mnohdy skončí až sebevraždou.²⁵

²³ *Internetem bezpečně: Kyberstalking a právo* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kyberstalking/>>.

²⁴ *Internetem bezpečně: sexting* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/sexting/>>.

²⁵ KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 44–45.

Děti a dospívající může k sextingu motivovat nový partnerský vztah, kdy se snaží svůj protějšek zaujmout a berou zasílání intimních fotografií jako nevinný flirt či určitou formu vzrušení. V mnoha případech je sexting vnímán jen jako prostředek pro zahrnutí a potlačení nudy, nicméně může mít i souvislost s požadavky současné konzumní společnosti a sloužit jako prostředek sebe prezentace v prostředí internetu.²⁶

Jednotlivé případy sextingu se v ČR řeší individuálně. Některé jsou přestupkem, jiné jsou vyhodnoceny jako trestný čin. Na posouzení má vliv druh citlivého materiálu šířeného v prostředí internetu a způsob jeho pořízení. Sex mohou mít v ČR občané od patnácti let, tím se nedopouští žádného protiprávního jednání, nicméně se při tom nesmí natáčet či fotografovat. Právní omezení nepřiznává osobám mladším osmnácti let právo rozhodnout o tom, zda chtějí být pornograficky zobrazeny. Dále jim nepřísluší právo, aby se mohly samy zobrazit způsobem, který lze označit za pornografický. Většina materiálů, které jsou pořízeny v rámci sextingu, se zařadí mezi dětskou pornografii. Ve výše uvedených případech se taková osoba dopouští trestného činu podle § 192 Výroba a nakládání s dětskou pornografií nebo trestného činu podle § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie.²⁷

3.5 Happy Slapping

Mezi další rizikový jev v prostředí internetu zcela jistě patří Happy Slapping volně přeložený jako „spokojené fackování“. Tento nový druh šikany se objevil poprvé v roce 2004 v jižní části Londýna u hiphopových „gangsta“ teenagerů. Z Anglie se pak poměrně rychle rozšířil téměř do celé Evropy a nevyhnula se mu ani Česká republika.

Hlavním cílem této šikany je někoho nečekaně fyzicky napadnout, přičemž je tento útok dokumentován na mobilní telefon. Pořízené video je poté sdíleno na sociálních sítích či YouTube a slouží především k pobavení sledujících. Tímto způsobem se snaží agresoři zviditelnit, pobavit či pouze jen zahnat nudu. Toto jednání může být velice nebezpečné ve chvíli, kdy se změní původní žertovné napadání v záměrný fyzický útok, který může skončit i těžkým ublížením na zdraví oběti.²⁸

²⁶ KOPECKÝ, K., SZOTKOWSKI, R. *E-Bezpečí: Sexting jako riziková forma komunikace* [online]. 1. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-27]. ISBN 978-80-254-7573-7. Dostupné z WWW: <https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2018/odborne_seminare/E-Bezpeci_-_Sexting_jako_rizikova_forma_komunikace.pdf>.

²⁷ *E-Bezpečí: sexting a právo* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/sexting/1681-sexting-a-pravo>>.

²⁸ *E-Bezpečí: Happy slapping* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kybersikana/87-71>>.

Happy Slapping je v těsném spojení s klasickou šikanou, která se odehrává po vyučování v blízkosti školy. Agresor či skupina agresorů fyzicky zaútočí na náhodně vybranou oběť a celý průběh nahraje na mobilní telefon. V rámci vybrané komunity pak videozáznam sdílí, většinou není šířen jako veřejný obsah.

Rizikový jev Happy Slapping atakuje trestně právní rovinu a pokud se stane osoba obětí či svědkem takového jednání, měla by o tomto informovat Policii ČR. Vzhledem k tomu, že se důkazní materiál nachází v prostředí internetu, je důležité jeho včasné zajištění ze strany policejního orgánu pro pozdější vyšetřování celé věci.²⁹ Jeden z prvních případů Happy Slappingu byl zaznamenán v ČR v roce 2005, kdy se skupina mladistvých bavila fyzickým napadáním náhodných osob. Pořízené videozáznamy z těchto útoků dále sdílela na internetu, kde vystupovala pod názvem Plameňák.³⁰

3.6 Webcam Trolling

V online prostředí se začal vyskytovat jeden z dalších rizikových jevů, který je spojen se zneužitím webové kamery, tzv. Webcam Trolling. Jedná se o určitý druh podvodu, ve kterém útočník oklame dítě podvrženým videozáznamem, který je vnímán ze strany dítěte jako reálný. Záměr pachatele je, aby mu oběť zaslala co nejvíce osobních a intimních materiálů, aby se před ním svlékla nebo plnila jeho přání. Po celou dobu je video hovor nahráván a dále bývá zneužit např. při kybershikaně, vydírání či komunikaci vedoucí k osobní schůzce s dítětem. V prostředí internetu se nachází mnoho několikaminutových smyček, které působí velice věrohodně a lze je využít pro simulaci chatu se svou obětí.

V několikaminutovém video hovoru mohou být děti zmanipulovány tak, že plní útočnickovo podněty a před kamerou zkouší i nejrůznější sexuální praktiky. Mezi nejčastěji zneužívanou skupinu patří chlapci ve věku 13 – 18 let, kteří bývají vyzváni neznámou dívkou či dívkami k erotické komunikaci. Při komunikaci dostávají pokyny, aby ukázali své intimní partie, popřípadě i k onanii.

Existuje několik zásad, jak Webcam Trolling odhalit. Útočník nechce, aby oběť slyšela jeho hlas a proto v podvržených video hovorech absentuje zvuk. Nejčastější omluvou je, že nemá k dispozici mikrofon či jej neumí obsluhovat. Zvýšenou pozornost

²⁹ *Internetem bezpečně: Happy slapping* [online]. Karlovy Vary, 2015 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kybersikana/happy-slapping/>>.

³⁰ *Idnes: Při napadání lidí se útočníci fotili* [online]. Praha, 2005 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/pri-napadani-lidi-se-utocnici-fotili.A050118_211928_krimi_sas>.

bychom měli dbát při ověření totožnosti protějšku, kterou nám sám nabídne, protože má velmi dobrou znalost podvrženého záznamu. Pokud je nám video hovor podezřelý, je nejlepším způsobem k ověření pravosti svého protějšku jeho vyzvání, aby udělal nějakou konkrétní věc, např. napsal své jméno na papír. Pokud tento pokyn splní v reálném čase, tak se s velkou pravděpodobností nejedná o podvodný videozáznam.

Pro ochranu a obranu před Webcam Trollingem platí několik základních zásad bezpečného chování v prostředí internetu. Jedná se především o ochranu svých osobních a citlivých údajů, které bychom neměli sdílet ani zveřejňovat druhým osobám. Dále bychom měli dbát na vytvoření silných hesel, kontrolních otázek a dobrého technického zabezpečení počítače. V nepolepší řadě bychom neměli nikdy realizovat sexting a neposkytovat žádné intimní fotografie či videa ostatním uživatelům.³¹

3.7 Ostatní rizikové jevy

Do kategorie nebezpečných jevů jistě patří tzv. virální online výzva (challenge). Taková online výzva může mít na děti velmi negativní dopad, v mnoha případech dokonce destruktivní a toxický. V současné době je velmi nebezpečná výzva s názvem Choking Game Challenge. S touto výzvou se veřejnost seznámila poté, co bylo na internetu zveřejněno velké množství nehod, které se přihodily mladým uživatelům zkoušejícím tuto výzvu. Účastníci této výzvy se sami dobrovolně různými způsoby škrtí, kdy používají nejrůznější předměty jako např. pásek či švihadlo. Cílem je zabránit proudění okysličené krve do mozku a dosažení libého pocitu, tzv. mozkové hypoxie. Jinou variantu této hry představuje tzv. tomato game, ve které je cílem za pomoci škrcení dosáhnout co nejčervenější barvy v obličeji (tomato = rajče). Podobných výzev se na internetu nachází bezpočet a jedná se o velmi rizikové aktivity, které mohou vést až ke smrti dítěte.³²

Dále je třeba uvést v současné době často zmiňovaný rizikový jev, kterým je hraní online her. Pro děti bývají hry zdrojem zábavy a v některých případech i zdrojem jejich poznání. Nicméně hraní online her má i svá úskalí. Děti do této aktivity vkládají svůj čas, který je spojen s dosažením herních úspěchů a získání společenské prestiže v komunitě hráčů. Virtuální předměty mají pro hráče svou cenu a jde s nimi

³¹ KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. s. 92-95.

³² *E-Bezpečí: Riziková výzva Choking Game Challenge* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/socialni-site/1616-rizikova-vyzva-choking-game-challenge>>.

i obchodovat. V herním prostředí se pak často vyskytuje kyberšikana a různé podoby agresivního chování, které jsou propojovány s jednotlivými virtuálními hodnotami. Může docházet ke krádeži a následnému zneužití uživatelského účtu, kdy jsou odcizeny např. herní postavy, virtuální předměty či různé virtuální měny. Také v mnoha případech dochází k aktivitě tzv. grieferů. Tento pojem, který vznikl od anglického slova grief – smutek, označuje online hráče, kteří úmyslně útočí na ostatní spoluhráče. K takovým útokům využívají různé urážky, nadávky, výhrůžky či vulgární zprávy a jejich cílem je ničit, co ostatní vytvořili. S termínem griefování se setrhneme především v komunitě hráčů hry Minecraft.³³ Velké riziko v hraní např. akčních her lze upozorovat v oblasti násilí. V hrách s takovým to zaměřením se dítě mnohem aktivněji podílí na násilí nežli např. při sledování akčního filmu. Hráč může podléhat pokušení a v případě řešení reálné krizové situace využije právě násilí, protože se takovému vzorci chování naučil právě z akčních her. Hraní takových her pak vede k jednání, které má za příčinu nárůst fyzické a verbální agresivity a tím může být ohrožen životní styl dítěte.³⁴

Online gambling bývá spíše spojený s dospělými osobami, nicméně anonymita prostředí internetu umožňuje prakticky komukoliv, aby se online sázení a hry samotné zúčastnil, tedy i dětem. Hráti můžou děti z domova ze svých počítačů nebo z mobilního telefonu. Stejně jako ostatní podobné aktivity slouží gambling dětem jako únik od problémů reálného světa. Myšlenka rychle vydělaných peněz, za které je možné zakoupit např. nejnovější mobilní telefon, slouží jako motivace k hraní a sázení. Hraní a sázení může dostat jedince do rauše, který dodává nezbytné vzrušení nebo uvolnění. Tento rizikový jev se stává velmi nebezpečným v případě, že někdo v kolektivu začne hrát a z této aktivity se pak ve třídě stane norma. Důležitá je v tomto směru prevence a včasné odhalení potencionální problému.³⁵

³³ *E-Bezpečí: Specifické formy kyberšikany spojené s hraním online her* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1258>>.

³⁴ *E-bezpečí: Specifické formy kyberšikany spojené s hraním online her* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kybersikana/1258-kybersikana-online-hry>>.

³⁵ *Internetem bezpečně: Nejčastější typy online závislosti* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/nejcastejsi-typy-online-zavislosti/>>.

4 PREVENCE A OCHRANA PŘED RIZIKOVÝMI JEVY

4.1 Úloha primární prevence

Všechny druhy výchovných, vzdělávacích, zdravotních a sociálních intervencí primární prevence rizikového chování mají za cíl především minimalizaci vzniku rizika a snížení dopadu případného rizika, pokud se již projeví v příslušné skupině. Za základ primární prevence se považuje především dlouhodobá nepřetržitá práce s dětmi a mládeží. Mezi základní oblasti rizikového chování prevence patří především:

- „záškoláctví,
- šikana a extrémní projevy agrese,
- extrémně rizikové sporty a rizikové chování v dopravě,
- rasismus a xenofobie
- negativní působení sekt,
- sexuální rizikové chování,
- závislostní chování.“³⁶

Primární prevenci rizikového chování lze rozdělit na dvě základní složky, kterými jsou specifická a nespecifická primární prevence. Specifickou prevenci pak dále členíme do celkem tří úrovní.

1. **Všeobecná primární prevence** – cílí na děti a mládež, bere v úvahu pouze věková kritéria. Programů se zúčastňuje zpravidla 30 dětí, což odpovídá jedné školní třídě.
2. **Selektivní primární prevence** – důležitou roli zastává u skupin, ve kterých se ve zvýšené míře vyskytly formy rizikového chování a hrozí zde větší nebezpečí nežli u běžné skupiny. Zaměřuje se především na menší skupiny a na jednotlivce.
3. **Indikovaná primární prevence** – cílem jsou jedinci, u kterých se již projeví známky rizikového chování.

Nespecifickou primární prevenci lze charakterizovat aktivitami, které podporují zdravý životní styl, osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím lepšího využití volného času. I když není prevence společností brána vážně a je často podceňována, její součástí je ve vývoji dětí velmi důležitá, i když se výsledky dostávají s časovým zpožděním.

³⁶ SDRUŽENÍ SCAN. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. 1. Praha: Togga, 2010, s 24-25.

Velmi důležitým prvkem prevence je vytvoření příznivého sociálního prostředí ze strany rodičů a učitelů směrem k dětem.³⁷

4.2 Opatření ze strany rodičů

Za nejdůležitější sociální skupinu je označována rodina, která dítěti poskytuje nezbytné zázemí potřebné pro jeho společenskou seberealizaci. Dítě během vývoje v rodině získává zkušenosti a vzorce chování, které jsou specifické právě pro toto prostředí. Rodiče formují dítě během jeho vývoje a jsou velmi důležitým článkem z hlediska jeho budoucích společenských rolí a identity.³⁸

V moderní uspěchané době jsou rodiče často pracovně vyčerpáni a nemají již dostatek energie a času, aby se dokázali svým dětem věnovat v dostatečné míře. Děti se proto více baví moderními komunikačními technologiemi a tráví svůj čas v online prostředí na chytrém telefonu či počítači. To má za následek, že se dítě v době dospívání setkává s běžně sdíleným agresivním a násilnickým chováním, a vystavuje se tím rizikovému až patologickému chování.³⁹

Dnes se děti setkávají s internetem již od raného věku a i to je důsledek toho, že v mnoha případech rozumí moderním technologiím více než jejich rodiče. Ve svém nízkém věku si děti neuvědomují, jaká rizika a nástrahy na ně v prostředí internetu mohou čekat. V těchto situacích je důležité, aby byla dětem ze strany rodičů rizika plynoucí s využíváním internetu dostatečně vysvětlena. Dítě může na internetu narazit na nejrůznější obsah, jako jsou internetové stránky se škodlivým obsahem, které dítě může negativně ovlivnit. Proto pro rodiče existují tzv. rodičovské zámky a filtry, které v dnešní době vyvíjí a nabízí řada společností a také již existují v podobě mobilních aplikací pro chytré telefony. V těchto aplikacích mohou rodiče filtrovat internetové stránky, které lze blokovat či povolovat k prohlížení. Ve filtru jde snadno nastavit zákaz přístupu na určité typy a skupiny internetových stránek. Služba dokáže zaznamenat, jaké stránky jejich dítě navštěvuje a jaké internetové stránky vyhledává. Jedna z dalších funkcí pomáhá rodiči sledovat čas, který dítě na internetu tráví a může dítěti nastavit vymezený čas, který maximálně každý den na internetu stráví. V případě, že by se dítě

³⁷ KOPECKÝ, K. *Kyberšikana a její specifika v prostředí systému primární prevence rizikového chování* [online]. Olomouc, 2016 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/odborne-studie/105-kybersikana-a-její-specifika-v-prostredi-systemu-primarni-prevence-rizikoveho-chovani/file>>. Habilitační práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

³⁸ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním*. 1. Praha: Triton, 2008, s. 187.

³⁹ VAŠUTOVÁ, M., PANÁČEK, M. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. 1. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013, s. 93-94.

pokusilo navštívit internetovou stránku s nevhodným obsahem, je rodiči zaslán e-mail s touto informací. Vzhledem k tomu, že se v prostředí internetu denně vyskytne mnoho nových informací, videí, internetových stránek a podobně, nelze všechna nová rizika rodičovským filtrem zachytit a eliminovat.⁴⁰

Ačkoliv jsou k dispozici moderní možnosti kontroly pohybu dítěte na internetu, drtivá část rodičů stále spoléhá především na vzájemnou důvěru. Dle výzkumu portálu e-bezpeci.cz až šest rodičů z deseti svým dětem neomezuje vyhledávání na internetu. To, že se rodiče spoléhají na vzájemnou důvěru, má však jeden zásadní nedostatek. Ve chvíli, kdy dítě na internetu prochází negativní zkušeností, za rodiči s tímto problémem zamíří jen zlomek dětí. Důvodem je obava z reakce rodičů a stud za to, co se jim přihodilo.

Vzhledem k tomu, že rodičům chybí často přímá zkušenost s rizikovými jevy v prostředí internetu a vlastně mnohdy ani neví, co může jejich dětem na internetu hrozit, je v tomto směru důležitá osvěta této problematiky. Základem prevence by měl být dobrý vztah mezi rodičem a dítětem, který je zaměřený na důvěře mezi oběma stranami.⁴¹

4.3 Zvyšování informovanosti ze strany školy

Důležitou roli prevence rizikového chování zastává zcela jistě škola, zejména školní metodik prevence. Ten se podílí na tvorbě a následné realizaci preventivních programů či strategií. Jedná se o dlouhodobé preventivní programy, které jsou součástí vzdělávacího programu školy. Aby mohl být program řádně uskutečněn, musí mít stanovené jasné dlouhodobé a krátkodobé cíle. Vzhledem k tomu, že současné moderní a informační technologie jsou mnohdy pro metodiky i učitele novinkou, je potřeba ze strany školy využít pomoc různých preventivních projektů, které jsou realizované soukromými a státními institucemi. Zapojení takových projektů do školního programu může zajistit primární všeobecnou prevenci.⁴²

⁴⁰ *Jak na internet: Ochrana dětí na Internetu* [online]. Praha, 2012 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.jaknainternet.cz/page/1201/ochrana-deti-na-internetu/>>.

⁴¹ *E-Bezpečí: Čestí rodiče svým dětem na internetu důvěřují a spoléhají na „čestné“ slovo. Většina z nich neumí dětem filtrovat online obsah.* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/tiskove-zpravy/1368-cesti-rodice-svym-detem-na-internetu-duveruji-a-spolehaji-na-cestne-slovo-vetsina-z-nich-neumi-detem-filtrovat-online-obsah>>.

⁴² KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 119.

Podle České školní inspekce se potýká s problematikou kyberšikany více jak polovina českých základních a středních škol. Kybernetická šikana má ve většině případů počátek právě v prostředí školy, ze které pochází také pachatelé i oběti. Pokud se kyberšikana odehrává v rámci vyučování nebo školních akcí, je škola povinna tuto situaci řešit a to i za pomoci expertů, kteří se těmito problémy zabývají. Pedagog by neměl kybernetickou šikanu zlehčovat a měl by se snažit proniknout do problému a zjistit co nejvíce informací s cílem odhalit pachatele. Během tohoto může spolupracovat se zaměstnanci, kteří spravují sociální sítě nebo jiné internetové stránky. Ze strany těchto pracovníků může být následně odstraněn citlivý materiál nacházející se v prostředí internetu. V případě kybernetické šikany postupuje škola stejně jako u klasické šikany, kdy je situace řešena s pachatelem, obětí, ale i přihlížející skupinou.⁴³

4.4 Výzkum České děti v kybersvětě

Společnost O2 společně s Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci uskutečnila v roce 2019 jeden z největších výzkumů v oblasti chování dětí na internetu. Zúčastnilo se ho 27 177 dětí ve věku 7 až 17 let, kdy cílem výzkumu bylo zmapovat, jak české děti tráví čas na internetu. Během výzkumu bylo potvrzeno, že jsou děti v online světě velmi aktivní a používají řadu aplikací a sociálních sítí. Sociální sítě aktivně využívá více než polovina (51,75 %) dětí ve věku 7 až 12 let, přestože pravidla jejich používání povolují tyto služby až od 13 let. Dětsí uživatelé se chodí na internet především bavit, kdy nejvíce času tráví vyhledáváním nejrůznějších videí na YouTube, následuje Facebook a Instagram. V současné době je fenoménem růst oblíbenosti sociální sítě TikTok, kterou aktuálně využívá již čtvrtina českých dětí. Přitom ve výzkumu, který byl uskutečněný v roce 2017, sledovalo musical.ly, předchůdce TikToku, pouze 1 % dětí. Aktivně ho využívají právě mladší děti kolem věku 10 – 11 let, což je dříve než u jiných sociálních sítí. Toto je dáno charakterem této sociální služby, která je zaměřena na mladší věkovou skupinu.

Výzkum dále ukázal, že více než čtvrtina (26 %) dětí dostala na sociálních sítích nabídku na setkání s neznámými lidmi, kdy následně 70 % z nich na osobní schůzku dorazilo. Dominantní je dle předpokladu klasická verbální agrese, jejímž cílem se stalo 27 % českých dětí. Výsledky výzkumu v této oblasti lze však přesto hodnotit mírně

⁴³ KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005, s. 198-200.

optimisticky, protože od posledního měření v roce 2014 došlo k poklesu kybernetické agrese u všech sledovaných forem o 5 %.⁴⁴

⁴⁴ KOPECKÝ, K., SZOTKOWSKI, R. *E-Bezpečí: České děti v kybersvětě* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>>.

5 VYBRANÉ PROJEKTY URČENÉ K OCHRANĚ DĚTÍ

Pro ochranu dětí před nebezpečnými komunikačními jevy spojenými s využitím moderních komunikačních technologií patří zcela jistě projekty, které se touto problematikou zabývají. Svoji činnost projekty prezentují především prostřednictvím internetových stránek, nicméně najdou se i takové projekty, které svou činnost rozšiřují pořádáním různých školení či přednášek. Tímto způsobem předávají důležité informace a zároveň provádí osvětu v problematice, která se stává čím dál více aktuálnější.

5.1 E-Bezpečí

Tento projekt se zaměřuje především na nebezpečné komunikační jevy jako je kyberšikana, kybergrooming, sexting, hoax, spam, metody sociálního inženýrství, problematiku sdílení osobních údajů prostřednictvím sociálních sítí a další nebezpečné jevy, na které lze narazit v prostředí internetu. Hlavní činností projektu jsou terénní práce zaměřené na nejrůznější cílové skupiny, přednášky a prevence. Problematika různorodých témat je prezentována na základě skutečných případů a na základě modelových situací. Do cílových skupin patří žáci a studenti od 1. stupně ZŠ, učitelé, rodiče, policisté a další osoby, které se při výkonu svého zaměstnání mohou střetnout s danou problematikou. Dle posledních zveřejněných dat z roku 2017 prošlo výchovou projektu E-bezpečí více než 60 000 žáků různých škol v rámci celé České republiky, proškoleny byly přes 10 000 dospělých a pomoc byla poskytnuta více než 2 500 obětem, které se staly cílem kybernetické kriminality. Přibližně 20 – 25 % případů bylo následně nahlášeno a řešeno Policií ČR. Mezi nejčastějšími případy byla kyberšikana, spojená se sextingem a vydíráním, dále také stalking. Bližší informace o projektu jsou k nalezení na internetových stránkách www.e-bezpeci.cz.⁴⁵

5.2 E-Nebezpečí

Jedná se o vzdělávací program, který je určen pedagogům všech typů školských zařízení v České republice. Jeho zaměření je velice podobné projektu E-Bezpečí. Nicméně úkolem je seznámit pedagogy s rizikovými jevy v prostředí internetu, vzdělávat je dále v tomto odvětví a pomoci jim získat zkušenosti s touto problematikou

⁴⁵ *E-Bezpečí: Informace o projektu* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>>.

tak, aby všechny tyto informace pak mohly být využity pro práci s dětmi. Internetové stránky jsou dostupné z www.e-nebezpeci.cz.⁴⁶

5.3 Bud' safe online: Bezpečný internet

Společnost Avast je jedním z největších poskytovatelů zabezpečení na světě a při své práci využívá technologie nové generace k boji proti internetovým zločinům. Vzhledem k tomu, že bezpečí lidí v online prostředí je pro Avast dlouhodobým úkolem, rozhodl se spojit své síly s bývalým českým youtuberem Jiřím Králem. Cílovou skupinou jsou žáci základních škol po celé ČR, kterým formou přednášek ze strany Jiřího Krále a experta na internetovou bezpečnost, předávají zkušenosti o tom, jak se na internetu chovat bezpečně nebo ukazují na současné internetové hrozby. Dále dětem předávají např. informace o způsobech, jak správně zabezpečit svůj účet na sociální síti či jakým způsobem si vytvořit silné heslo. Všechny tyto přednášky mají za cíl prevenci v online bezpečnosti dětí pohybujících se v prostředí internetu. Informace o projektu lze najít na internetových stránkách [www. Budsafeonline.cz](http://www.Budsafeonline.cz).⁴⁷

5.4 V síti

Jedná se o dokumentární film režiséra Víta Klusáka a Barbory Chalupové, kteří pomocí sofistikovaného experimentu znázorňují, s čím se v online prostředí setkávají děti ve věku 11 – 13 let. Do tohoto sociálního experimentu byly zapojeny tři zletilé herečky s dětskými rysy ve tváři, které následně prostřednictvím vytvořených falešných profilů na sociálních sítích předstíraly, že je jejich věk pouhých 12 let. Každá z hereček měla vytvořenou imitaci dětského pokoje, ze kterého následně chatovala a skypovala s muži, kteří je v prostředí internetu sami vyhledali nebo oslovili. Velké množství mužů vyžadovalo sex přes webkameru, zasílali fotografie svého přirození, odkazy na pornostránky nebo pokoušeli nastrčené herečky nějakým způsobem vydírat. Během deseti dnů oslovilo tři herečky celkem 2458 mužů. Tvůrci se rozhodli, že po oslovení dívek tzv. predátorem, přistoupí dále až k osobnímu setkání. Při této schůzce se herečky, které hrály dvanáctileté dívky, setkávaly osobně s predátory. To vše probíhalo za přísných opatření pod dohledem ochranky za přítomnosti šesti skrytých kamer. Dále

⁴⁶ *E-Nebezpečí pro učitele: O projektu* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/>>.

⁴⁷ *Avast Blog: Avast spouští s Jirkou Králem projekt zaměřený na online bezpečnost* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<https://blog.avast.com/cs/avast-spousti-s-jirkou-kralem-projekt-zamereny-na-online-bezpecnost>>.

na vše dohlížela ředitelka Linky důvěry, psychologka, advokát a kriminalista se specializací na kyberkriminalitu. Film je určen pro diváky ve dvou kategoriích. První skupinou jsou diváci od 15 let. Pro děti od 12 let bude určena speciální verze filmu *V síti: Za školou*. Plná verze filmu zamířila do českých kin 27.02.2020, v březnu letošního roku jej odvysílala Česká televize.⁴⁸

Podle jedné z hereček Terezy Težké byl jeden z nejhorších predátorů čtyřadvacetiletý Dominik N. s přezdívkou Sneeky. Tento muž v listopadu 2020 odešel na základě dohody o vině a trestu, kterou s ním Městský soud v Praze uzavřel, jen s tříletou podmínkou s pětiletým odkladem a nařízenou ochrannou sexuologickou léčbu.⁴⁹

5.5 Tvoje cesta onlinem

Preventivní projekt *Tvoje cesta onlinem* je zcela novým programem Policie ČR, který byl oficiálně spuštěn od ledna 2020. Program je určený především pro 2. stupeň základních škol a zaměřený na opomíjená rizika na sociálních sítích. Hlavním cílem bude představit dětem na vybraných případech způsoby, kterými internetový predátorů vyhledávají své potenciální oběti a dále s nimi manipulují. Od speciálně proškolených policistů budou děti dostávat rady a doporučení, na koho se lze v případě zjištění rizikových jevů obrátit a především, jak rozpoznat při komunikaci potenciální hrozbu. Policisté chtějí zároveň působit na další důležitou cílovou skupinu a tou jsou rodiče a dospělé osoby obecně.⁵⁰

5.6 O2 Chytrá škola

Společnost O2 již v roce 2002 založila nezávislou nadaci s cílem pomoci společnosti tím, že bude prostřednictvím moderních a informačních technologií zjednodušovat životy lidem, především pak dětem a mládeži. Jeden z programů, který je na tento cíl zaměřený se jmenuje O2 Chytrá škola. Tento vzdělávací projekt je určen zejména pedagogům a rodičům, kterým napomáhá se lépe orientovat v nástrahách nacházejících se v prostředí internetu. Na internetové stránce www.o2chytraskola.cz lze

⁴⁸ Česká televize: *V síti* [online]. Praha, 2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/12360773574-v-siti/21856227079/>>.

⁴⁹ *Jak skončili sexuální predátoři z filmu V síti* [online]. Praha: Filip Karban, 2021 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jak-skoncili-sexualni-predatori-z-filmu-v-siti-146775>>.

⁵⁰ Policie České republiky: *Preventivní projekt Tvoje cesta onlinem* [online]. Praha, 2019 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/preventivni-projekt-tvoje-cesta-onlinem.aspx>>.

nalézt informace o tom, jak bezpečně zacházet s počítačem a moderními technologiemi, a dále rady o tom, jak o rizicích na internetu hovořit s dětmi.⁵¹

⁵¹ *O2 Chytrá škola: O nás* [online]. Praha, 2020 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.o2chytraskola.cz/o-nas>>.

6 METODIKA PRAKTICKÉ ČÁSTI

V praktické části bakalářské práce byl realizován dotazníkový průzkum, který měl za cíl porovnat zkušenost respondentů s rizikovými jevy a způsob jejich chování v prostředí internetu. Průzkum byl cílen na žáky 2. stupně vybraných základních škol v Plzni a Praze. Zúčastnily se ho děti ve věku od 11 do 16 let, které dle názoru autora patří do nejvíce rizikové skupiny užívající internet a další online služby. Respondentům byl distribuován dotazník v elektronické podobě formou online odkazu, získaná data byla následně zanalyzována a zaznamenána do výsečových grafů.

6.1 Cíle dotazníkového šetření

Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo porovnat žáky 2. stupně vybraných základních škol ve dvou různých městech. Prvním městem byla zvolena Praha, která je hlavním městem ČR s počtem obyvatel přesahujících 1,3 milionů a celkovou rozlohou 496 km². Druhým porovnávaným městem je metropole Plzeňského kraje Plzeň, ve které žije na rozloze 137 km² přibližně 172 tisíc obyvatel.⁵² Základní odlišnosti těchto dvou měst nejsou jen jiný kraj, rozloha a počet obyvatel, ale také hustota cestovního ruchu a národnostní struktura. Město Praha je ve srovnání s Plzní považováno za kosmopolitnější město, ve kterém žije velké množství cizinců z celého světa. Tato dvě města byla vybrána záměrně, aby mohlo být zhodnoceno, zda mezi žáky napříč dvěma takto rozdílnými městy existují rozdíly ve výskytu rizikového jevu.

Dílními cíli bylo zjistit, zda byli žáci někdy v opakovaném a dlouhodobém kontaktu s osobou, kterou neznají osobně či zda by se s takovou osobou dostavili na osobní setkání. Dále bylo jedním z dílních cílů ověřit, zda se děti setkaly v prostředí internetu s neslušným či vulgárním návrhem vůči jejich osobě a zda by přes sociální síť poslaly své intimní fotografie či videa, kdyby je o to někdo požádal. V otázce týkající se preventivních opatření bylo dílním cílem zjistit, jakým způsobem by děti řešily potencionální obtěžování na internetu a jakým způsobem je jejich pohyb na internetu kontrolován ze strany rodičů.

Velice důležitou částí dotazníkového šetření byly otázky směřující k bezpečnému chování na internetu a doby strávené online. Zde bylo dílním cílem zjistit, jaké osobní informace na svých profilech respondenti zveřejňují a zda mají tyto

⁵² *Czech the World: Největší města ČR* [online]. Praha, 2019 [cit. 2021-02-22]. Dostupné z WWW: <<https://czechtheworld.com/nejvetsi-mesta-cr-rozloha-obyvatele-hustota/>>.

profily veřejně přístupné pro všechny uživatele sociální sítě. Současným problémem je také čas, který děti na internetu tráví. Z tohoto důvodu je mezi cíli zahrnuta i otázka směřující ke zjištění doby, kterou na internetu denně stráví. Jedním z dalších bodů bylo zjistit, jaké sociální sítě nejvíce využívají a jaká je jejich nejčastější činnost na těchto online službách. První dvě otázky dotazníku byly zaměřeny na rozdělení dětí podle věku a pohlaví.

6.2 Technika sběru dat

Sběr dat byl proveden za pomoci dotazníkové šetření, do kterého se zapojilo celkem 80 žáků Základní školy Praha 3 náměstí Jiřího z Poděbrad a 92 žáků 11. Základní školy v Plzni. Respondenti vyplnili celkem 172 dotazníků, které byly do škol distribuovány formou zaslání odkazu na portál www.surveio.com.⁵³ Pedagogové tento odkaz následně přeposlali studentům v rámci hodiny distanční výuky. Dotazník obsahuje 17 otázek, z nichž je 11 otázek uzavřených a u zbylých 6 otázek lze doplnit vlastní odpověď. Vzhledem k tomu, že se jedná o aktuální a velice citlivé téma, bylo vyplňování dotazníků zcela anonymní. Dotazníkové šetření rizikových jevů komunikace dětí v prostředí internetu proběhlo po předchozí domluvě s pedagogy školy ve dnech 01.03.2021 až 05.03.2021.

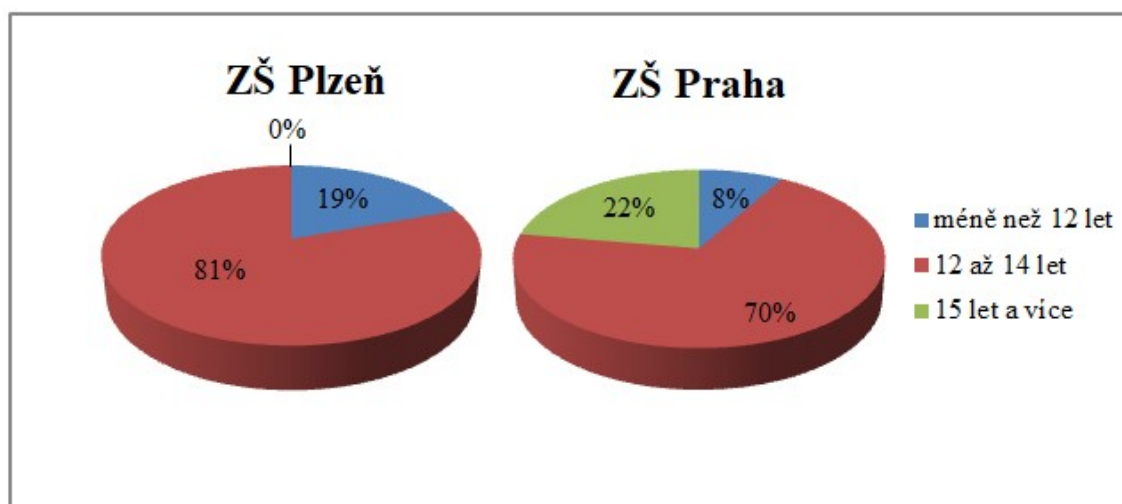
6.3 Charakteristika respondentů a vyhodnocení dat

Cílová skupina dle věku a pohlaví respondentů

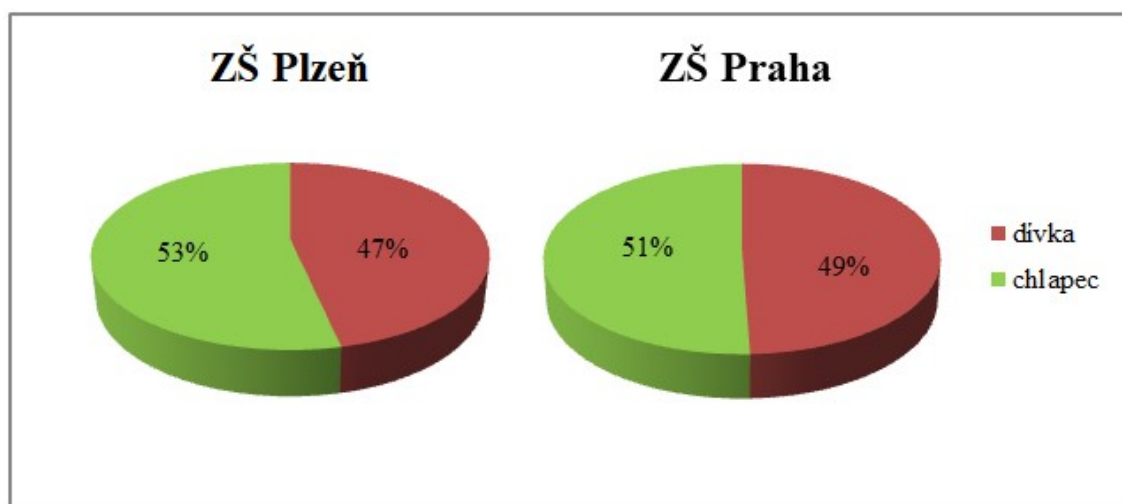
Zkoumaný vzorek tvořilo celkem 172 žáků 2. stupně základních škol v Plzni a Praze. První otázka se zaměřila na věk respondentů, což znázorňuje graf č. 1. Zde je patrné, že se do vyplňování dotazníků zapojily převážně děti ve věku 12 až 14 let a to v Plzni v zastoupení 81 % a v Praze 70 %. V menších počtech byly děti ve věku do 12 let a starších 15 let. Druhá otázka měla za cíl zjistit pohlaví respondentů, kteří se zúčastnili průzkumného šetření. Jak nám znázorňuje graf č. 2, vzorek chlapců a dívek byl prakticky vyrovnaný. Tyto dvě otázky nejsou důležité pro následné porovnání, nicméně dokumentují zkoumaný vzorek respondentů, kteří zodpovídali otázky v dotazníkovém šetření.

⁵³ *Survio: Rizikové jevy komunikace dětí v prostředí internetu* [online]. Plzeň, 2021 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.surveio.com/survey/d/D9U3J9N3B9Q2B7U9Y>>.

Graf č. 1: Do jaké věkové kategorie patříš?⁵⁴

Graf č. 2: Jsi chlapec nebo dívka?⁵⁵

Rozdělení dětí dle doby strávené na internetu

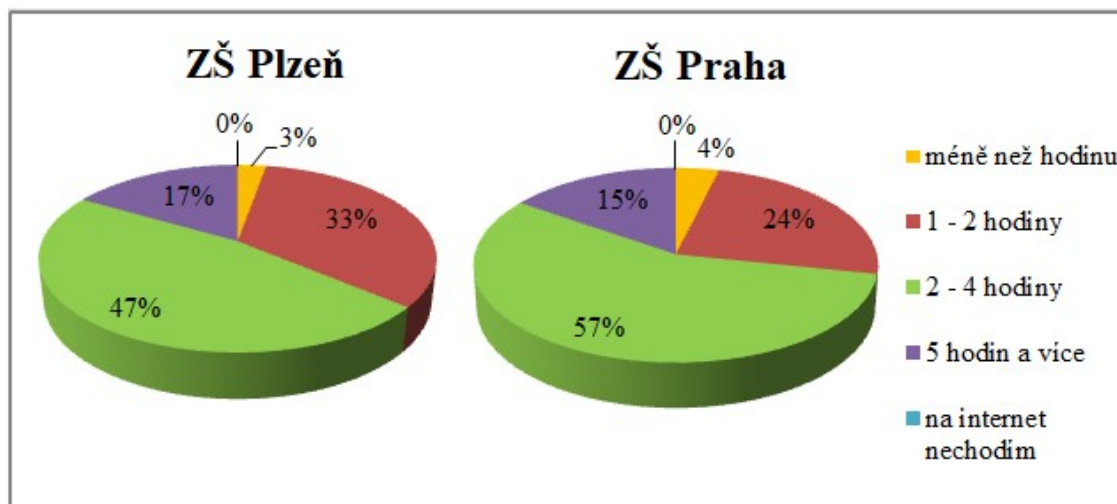
Ve třetí otázce bylo cílem zjistit, jakou dobu tráví dotázaní na internetu (mimo online výuku) ve dvou porovnávaných městech. Výsledky znázorněné v grafu č. 3 nám ukazují, že děti tráví na internetu denně i několik hodin svého volného času. 2 – 4 hodiny denně je v Plzni online méně než polovina dětí, tedy 47 %. Oproti tomu pražské děti jsou ve stejné porovnávané době na internetu v zastoupení 57 %. U plzeňských dětí je pak vyšší procento respondentů, kteří jsou na internetu denně 1 – 2 hodiny. Tím lze říci, že děti v Praze jsou denně na internetu aktivnější než děti v Plzni. Znepokojivým výsledkem grafu č. 3 je, že v Plzni (17 %) a v Praze (15 %) stráví na internetu některé děti více než pět hodin, což může být důsledkem nedostatečné péče, benevolentnosti ze

⁵⁴ Vlastní zdroj, 2021.

⁵⁵ Vlastní zdroj, 2021.

strany jejich rodičů nebo současná vládní opatření v důsledku omezení šíření nemoci Covid-19. Nikdo z dotázaných nevedl, že na internet nechodí vůbec.

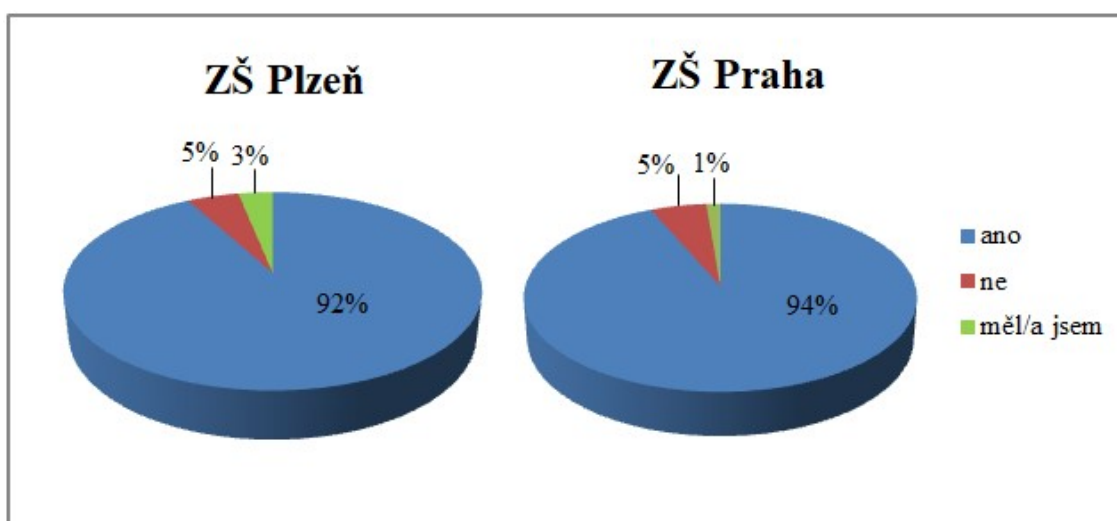
Graf č. 3: Kolik času denně v průměru strávíš na internetu? (mimo online výuku)⁵⁶

Profil na některé sociální síti

V otázce č. 4 byli respondenti dotazováni, zda mají na některé ze sociálních sítí vytvořený profil. Z grafu č. 4 vyplývá, že v obou městech má drtivá většina respondentů vytvořený profil. Shodně 5 % respondentů v Praze i Plzni pak uvedlo, že profil na sociální síti nemá. Zanedbatelná je skupina dětí, která nějaký profil měla, ale již ho nevyužívá či ho zrušila.

Graf č. 4: Máš nějaký profil na některé ze sociálních sítí?⁵⁷

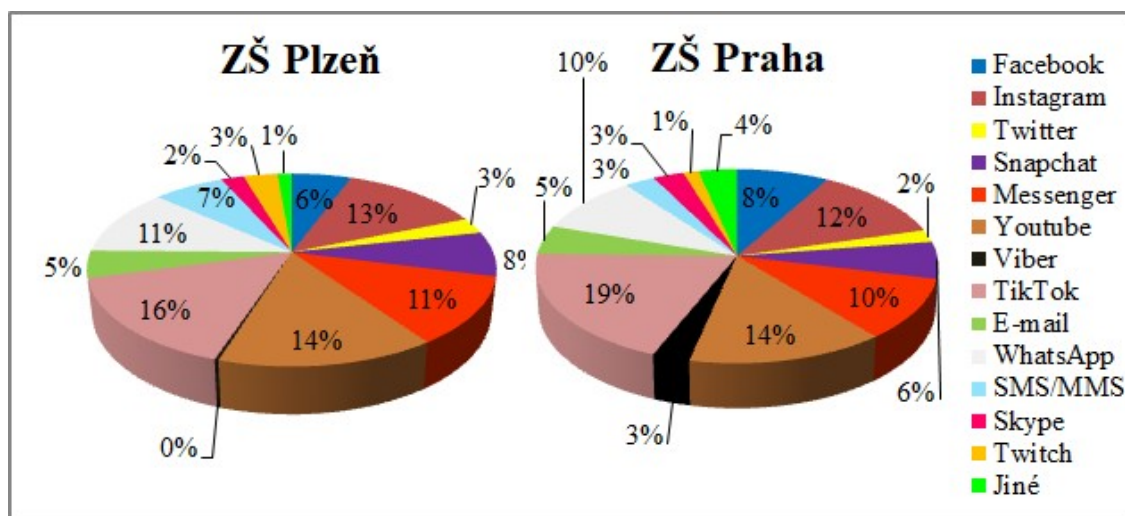
⁵⁶ Vlastní zdroj, 2021.

⁵⁷ Vlastní zdroj, 2021.

Preference jednotlivých sociálních sítí a online služeb

Otázka č. 5 měla za úkol porovnat, jaké sociální sítě a online služby nejvíce děti v Plzni a Praze využívají. Graf č. 5 nám znázorňuje, že v Plzni (16 %) a v Praze (19 %) nejvíce baví děti současný fenomén a to aplikace TikTok. V obou městech se na druhém a třetím místě se stejnou procentuální shodou umístil internetový server Youtube (14 %) a Instagram se 13 % v Plzni, 12 % v Praze. Zajímavým výsledkem je fakt, že děti v Plzni (6 %) a děti v Praze (8 %) již v takové míře nevyužívají služeb sociální sítě Facebook. V Plzni je Facebook předčten shodně 11 % komunikačními aplikacemi Messenger a WhatsApp. Pražské děti také předčily Facebook online aplikacemi na psaní zpráv WhatsApp a Messenger (10 %). Dále 4 % respondentů v Praze uváděla, že užívá i další sociální sítě jako Dubsmasch, Discord, Wattpad, Reddit, Tellonym a Mixer. Tento výsledek svědčí o tom, že pražské děti více vyhledávají nové a dosud nepřiliš známé sociální sítě a online služby než v Plzni. Zde byla respondenty pouze v 1% zastoupení uváděna kreativní aplikace Pinterest.

Graf č. 5: Jaké sociální sítě a další online služby využíváš nejčastěji?⁵⁸

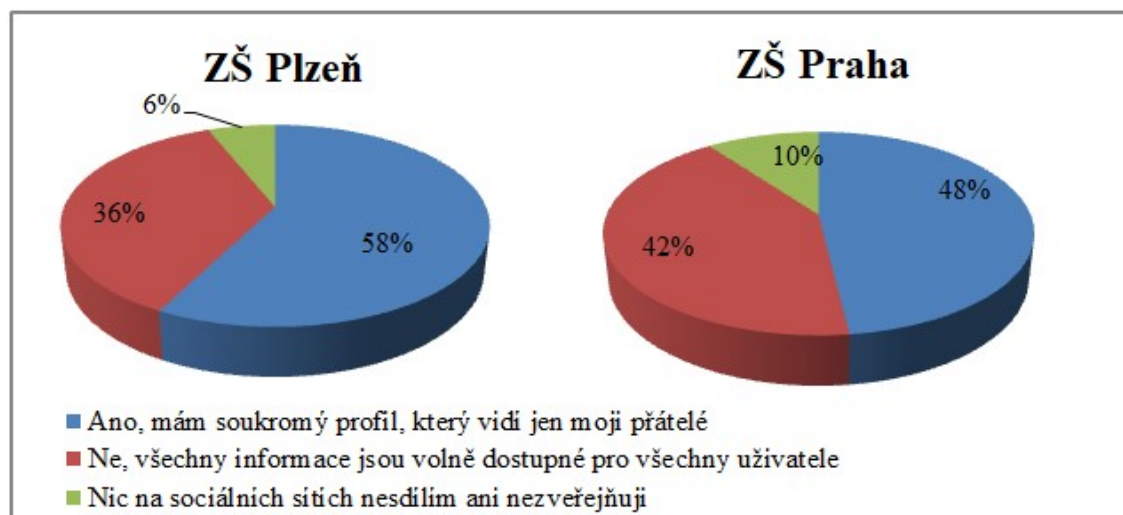
Ochrana soukromí na internetu

Tato otázka měla ověřit, zda se děti v prostředí internetu chrání a neumožňují cizím osobám přístup k osobním informacím či sdílenému obsahu na svém profilu. V Plzni si svůj profil chrání 58 % dětí, v Praze má soukromý účet ochráněno 48 % respondentů. Znepokojujícími čísly na obou základních školách je výsledek, kdy 36 % plzeňských a 42 % pražských dětí, sdílí všechny své informace veřejně pro všechny

⁵⁸ Vlastní zdroj, 2021.

uživatelé. V tomto případě se vystavují velkému riziku, kdy může docházet ke zneužití publikovaných informací či zvýšené šanci, že budou kontaktováni neznámou osobou.

Graf č. 6: Chráníš své soukromí v prostředí internetu?⁵⁹

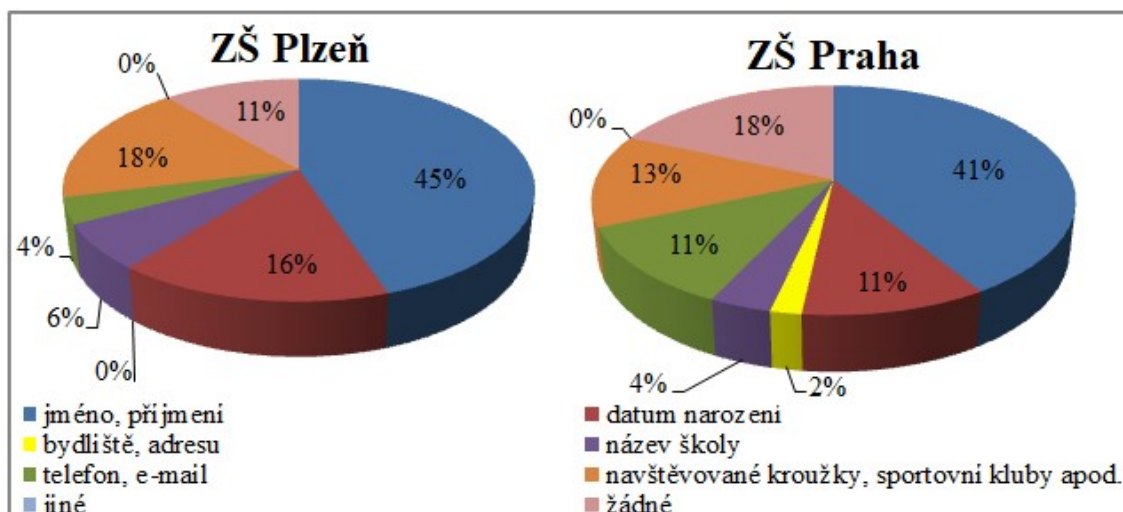

Ochota zveřejnit soukromé a osobní informace na sociální síti

Jak nám ukázaly předchozí otázky, děti se ve velké míře baví internetem, na kterém využívají mnoha online služeb a sociálních sítí. Velká většina z nich svůj profil nijak nechrání a má ho dostupný pro všechny uživatele, kteří mohou informace z něj zneužít. Otázka č. 7 měla zmapovat, jaké soukromé a osobní informace respondenti sdílejí na sociálních sítích. Graf č. 7 znázorňuje, že největší počet respondentů v Plzni a Praze sdílí své jméno a příjmení, což bývá jeden z údajů, který je potřeba uvést při první registraci. Dále se ukázalo, že si mnoho dětí neuvědomuje rizika spojená se zveřejňováním dalších citlivých údajů. V Plzni sdílí datum svého narození celkem 16 % dotazovaných, v Praze pak 11 %. Velké zastoupení má v obou městech informace o navštěvovaných kroužcích či sportovních klubech. V Plzni (11 %) a v Praze (18 %) se našly také děti, které na svém profilu nesdílí žádné informace. Oproti Plzni (0 %) pak děti v Praze (2 %) zveřejňují adresu svého bydliště. Důvodem tohoto výsledku může být např. větší pocit anonymity velkého města. V ostatních dotazovaných položkách jsou výsledky obou porovnávaných základních škol poměrně vyrovnané.

⁵⁹ Vlastní zdroj, 2021.

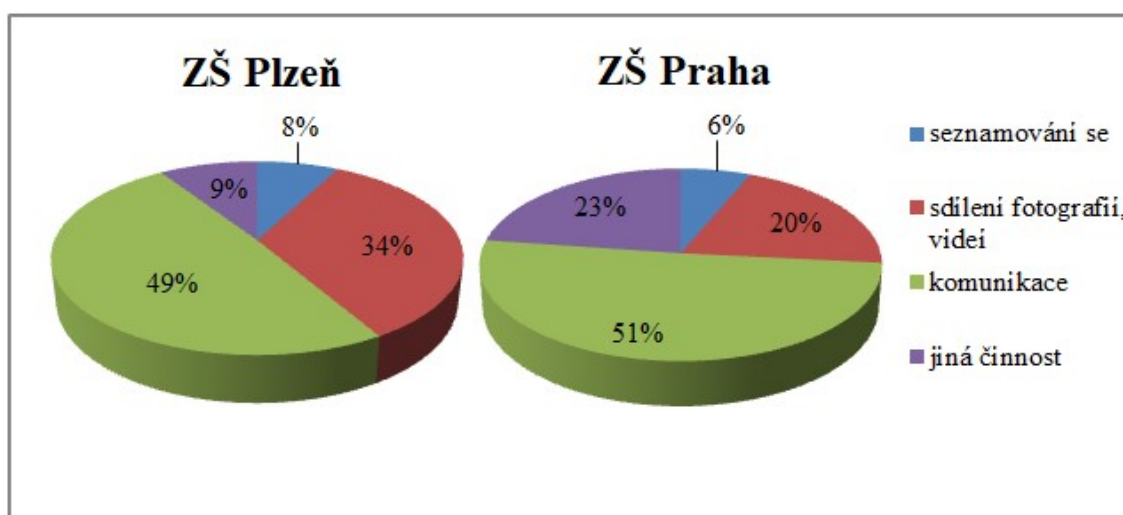
Graf č. 7: Jaké soukromé/osobní informace sdílíš na sociální síti?⁶⁰

Aktivita dětí na sociálních sítích

V otázce č. 8 byli respondenti dotazováni na jejich nejčastější aktivitu na sociálních sítích. Jak nám ukazuje graf č. 8, v Plzni (49 %) a v Praze (51 %) děti využívají sociální sítě především ke komunikaci. Pouze v 8 % (Plzeň) a 6 % (Praha) využívají žáci sociální sítě k seznámení. Plzeňské děti (34 %) zase na sociálních sítích více sdílejí své fotografie či videa. Pražské děti dále uváděly také jiné činnosti (23 %), mezi které patřilo hraní her, sledování videí apod.

Graf č. 8: Jaká je Tvoje aktivita/činnost na sociálních sítích?⁶¹

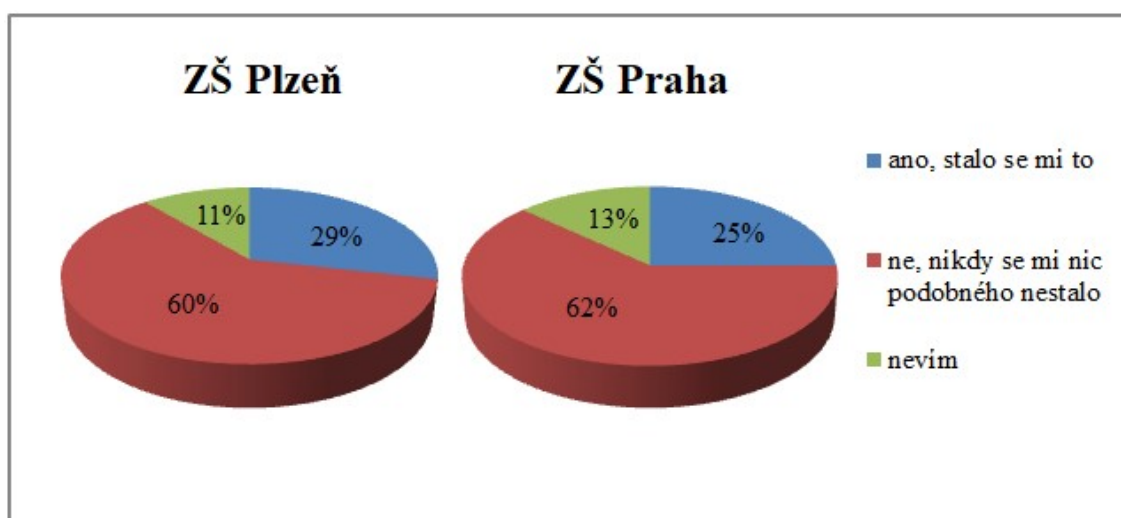
⁶⁰ Vlastní zdroj, 2021.

⁶¹ Vlastní zdroj, 2021.

Obtěžování a opakované kontaktování

Vzhledem k době, kterou děti na internetu tráví, byla otázka č. 9 zaměřena na obtěžování či opakované nevyžádané kontaktování v prostředí internetu. Podle grafu č. 9 se s obtěžováním na internetu setkalo v Plzni 29 % a v Praze 25 %. Nikdy se naopak s ničím podobným nesetkalo v Plzni 60 % dětí a v Praze 62 %, což je nadpoloviční většina všech dotázaných. Výsledky v obou porovnávaných městech jsou poměrně vyrovnané.

Graf č. 9: Pokoušel se Tě někdy někdo na internetu obtěžovat, např. opakovaně kontaktovat a zvat k tzv. nežádanému přátelství, aniž bys o to stál/a?⁶²

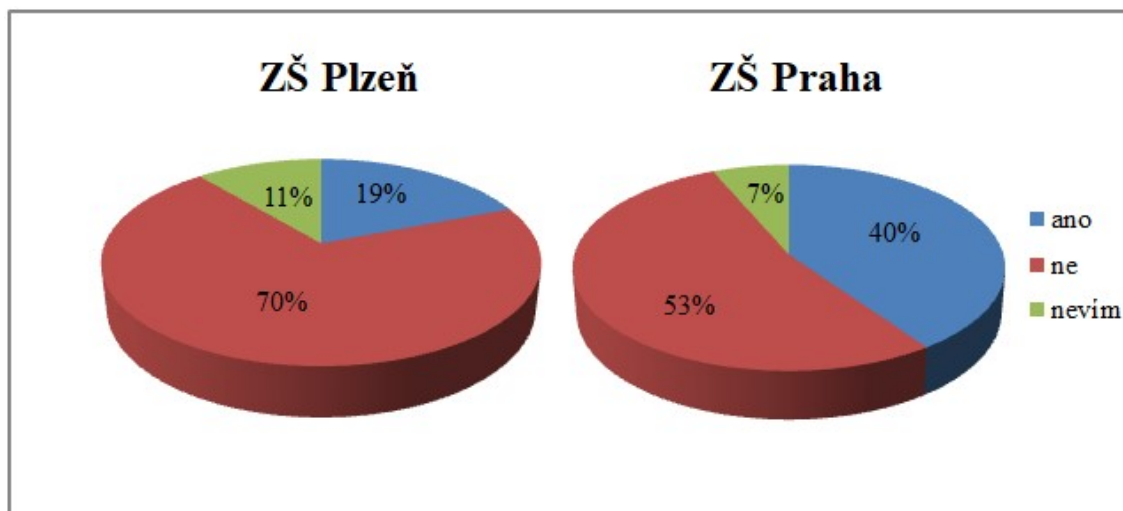

Kontakt s neznámou osobou

Otázkou č. 10 měl průzkumný záměr zjistit, zda děti přicházejí na internetu do situace, kdy byly v opakovaném či dlouhodobém kontaktu s osobou, kterou osobně neznají. I přesto, že může být samotná komunikace s neznámou osobou velice riziková, byl počet dětí komunikující s cizí osobou poměrně vysoký. Zejména pak v Praze (40 %). V Plzni byl počet takto komunikujících dětí o něco menší, celkem 19 %. Tyto údaje nám představuje graf č. 10. Důvodem, proč pražské děti na internetu více navazují kontakt s neznámými osobami, může být anonymita velkého města nebo malá informovanost o možných rizicích takové komunikace.

⁶² Vlastní zdroj, 2021.

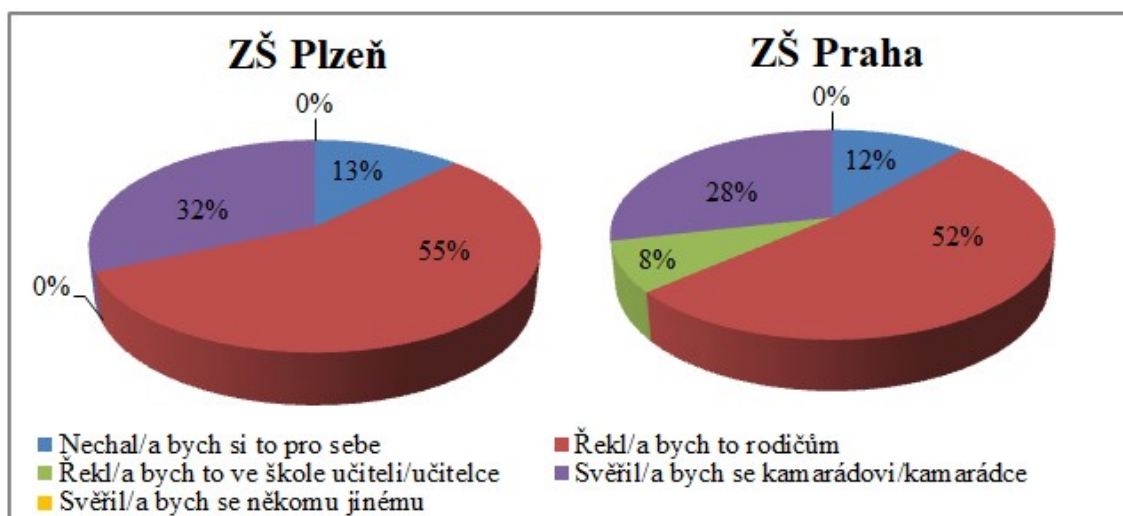
Graf č. 10: Byl/a jsi někdy na internetu v opakovaném či dlouhodobějším kontaktu s někým, koho osobně neznáš?⁶³

Obtěžování na internetu

Pokud by došlo k obtěžování dítěte na internetu, tak by tento problém dle grafu č. 11 v Plzni (55 %) a v Praze (52 %) žáků řešilo tím, že by se svěřili svým rodičům. Tento výsledek může značit velkou důvěru mezi dětmi a jejich rodiči, která je v takových situacích velmi důležitá. Naopak důvěra v pedagoga vyplynula jako velmi malá. V Plzni by se svému učiteli nesvěřil žádný respondent, v Praze pouhých 8 %. Mezi respondenty v obou městech se pak našly děti, které by si svůj problém raději nechaly pro sebe, v Plzni 13 % a v Praze 12 %. Tento výsledek je velice znepokojující.

Graf č. 11: Kdyby Tě někdo obtěžoval na internetu, jakým způsobem bys to řešil/a?⁶⁴

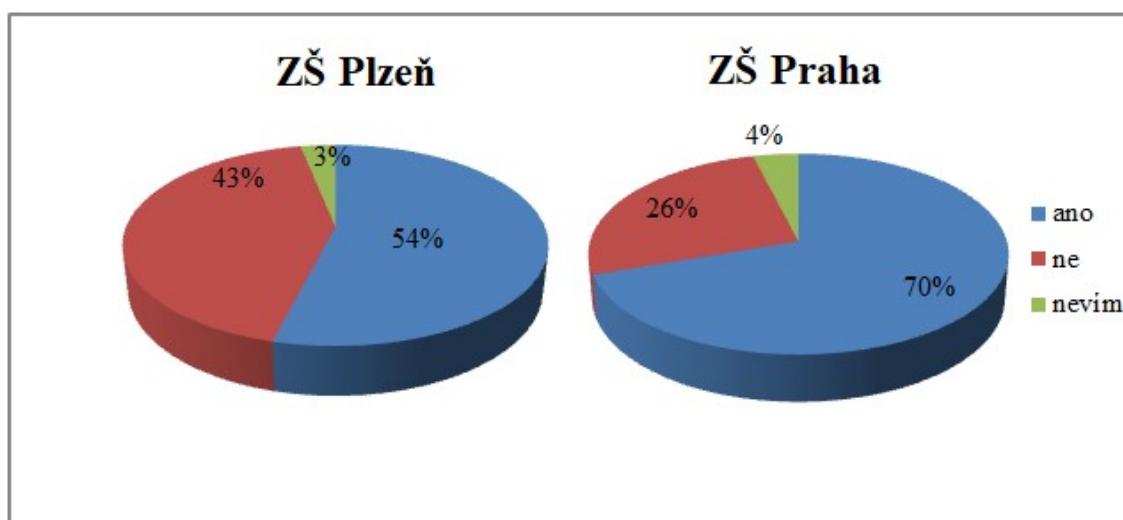
⁶³ Vlastní zdroj, 2021.

⁶⁴ Vlastní zdroj, 2021.

Registrace neslušného či vulgárního obsahu

Vzhledem k době, kterou děti stráví na sociálních sítích a na internetu obecně, lze předpokládat, že již narazily na nějaký nevhodný obsah či se setkaly s nějakým vulgárním návrhem. Graf č. 12 dokládá, že se v Praze s podobnou zkušeností setkala 70 % žáků, v Plzni má tuto zkušenost 54 %. Oproti Praze (26 %) se na základní škole v Plzni (43 % dotázaných) nikdy nesetkali s žádným takovým obsahem. Tento výsledek potvrzuje zjištění předchozích vyhodnocených dat, podle kterých byly pražské děti více aktivnější na internetu, využívaly více sociálních sítí a více se seznamovaly. Tím je u těchto dětí mnohem větší riziko, že se dostanou do situací, které byly předmětem otázky č. 12.

Graf č. 12: Setkal/a jsi se někdy na internetu s neslušným či vulgárním obsahem/návrhem?⁶⁵

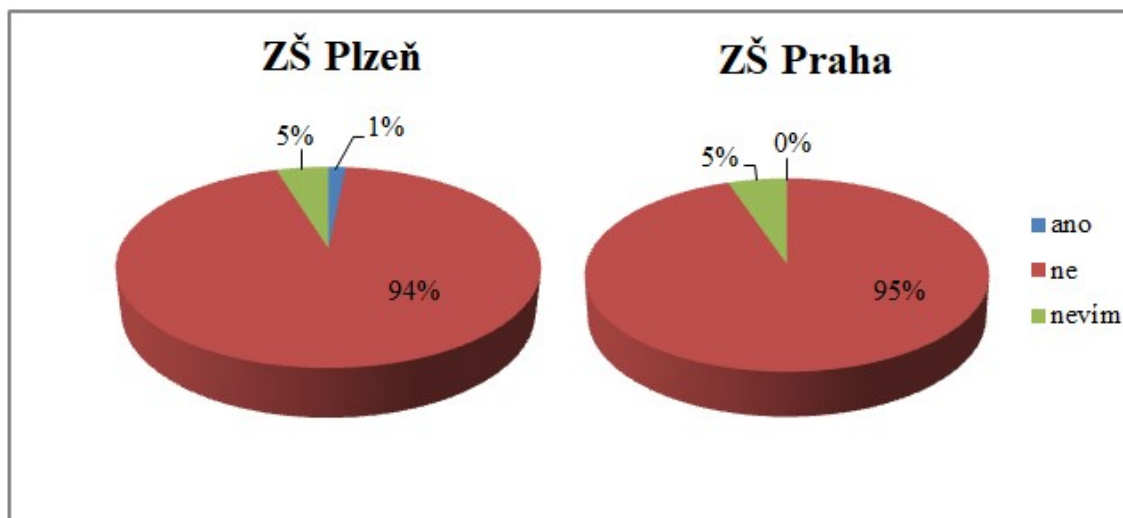

Ochota dětí zaslat své intimní fotografie či videa

Vyhodnocením grafu č. 13 lze jednoznačně říci, že by děti v Plzni (94 %) ani děti v Praze (95 %) své intimní fotografie či videa nezaslaly na požádání druhé osoby. Pouze 1 % dětí v Plzni uvedlo, že by takový materiál poskytlo, což je v celkovém počtu respondentů zanedbatelný vzorek.

⁶⁵ Vlastní zdroj, 2021.

Graf č. 13: Pokud by Tě o to někdo požádal, poslal/a bys mu přes sociální síť své intimní (obnažené) fotografie či videa?⁶⁶

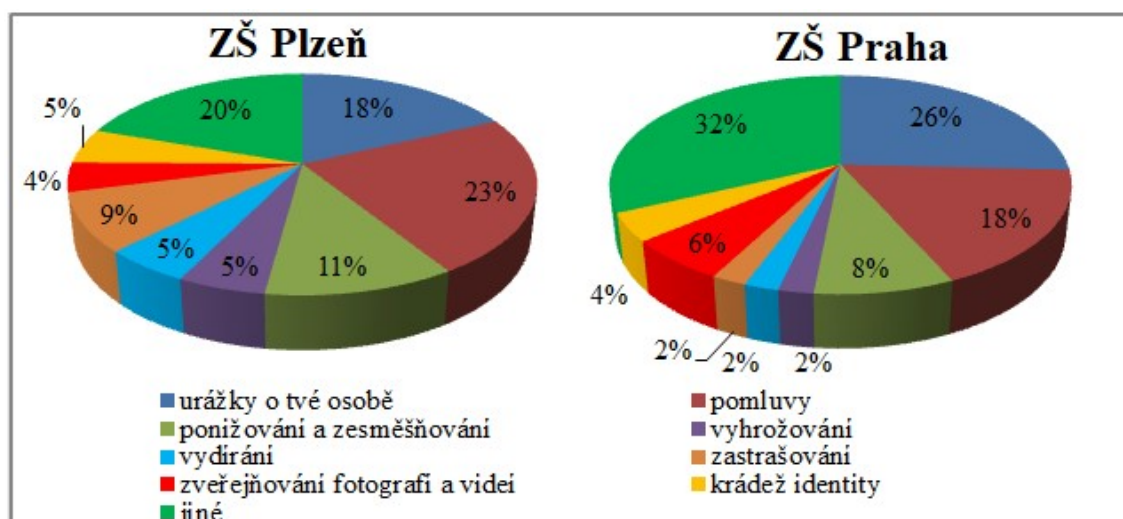

Setkání dětí s projevem agrese vůči jejich osobě

Podle výsledků zjištěných v grafu č. 14 lze říci, že se dotazovaní v Plzni a v Praze nejčastěji setkali na sociálních sítích s pomluvami, urážkami, ponižováním a zesměšňováním. Oproti pražským dětem se plzeňské děti více setkaly se zastrašováním (9 %), vydíráním (5 %) a vyhrožováním (5 %), v Praze se u těchto tří položek agrese jednalo o zanedbatelné číslo. V položce jiné pak plzeňští respondenti shodně uváděli, že se ve 20 % nikdy nesetkali s žádným projevem agrese vůči jejich osobě. V Praze se s žádným takovým jednáním na sociálních sítích nesetkalo 32 % respondentů. V obou porovnávaných městech se na hranici okolo 5 % procent žáci setkali na sociálních sítích s krádeží identity.

⁶⁶ Vlastní zdroj, 2021.

Graf č. 14: Setkal/a jsi se někdy v prostředí sociální sítě s nějakým projevem agrese vůči tvé osobě?⁶⁷

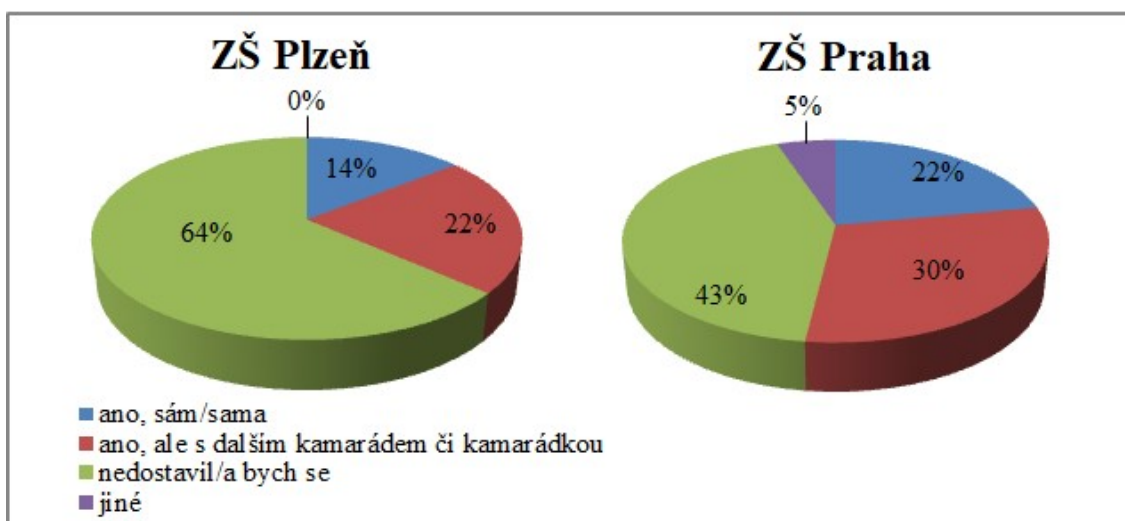

Ochota dostavit se na osobní schůzku s neznámou osobou

Otázka č. 15 měla ověřit, zda by respondenti přišli na schůzku se svým internetovým kamarádem či kamarádkou, kterého nikdy předtím osobně neviděli. Obě porovnávané skupiny odpovídaly poměrně odlišně. Jak lze vyčíst z grafu č. 15, v Plzni by se na takovou schůzku sám/a dostavilo 14 %, naproti tomu v Praze, kde by na schůzku přišlo 22 % respondentů. Některé děti v Plzni (22 %) a v Praze (30 %) by na schůzku také přišly, nicméně by si s sebou přivedly alespoň kamaráda či kamarádku. V Plzni by se osobní schůzce vyhnuli téměř třičtvrtiny respondentů (64 %), což je oproti Praze (43 %) poměrně velký rozdíl. V 5 % pražské děti napsaly do kolonky jiné, že by se na schůzku s neznámou osobou dostavily v doprovodu rodičů nebo s Policií ČR.

⁶⁷ Vlastní zdroj, 2021.

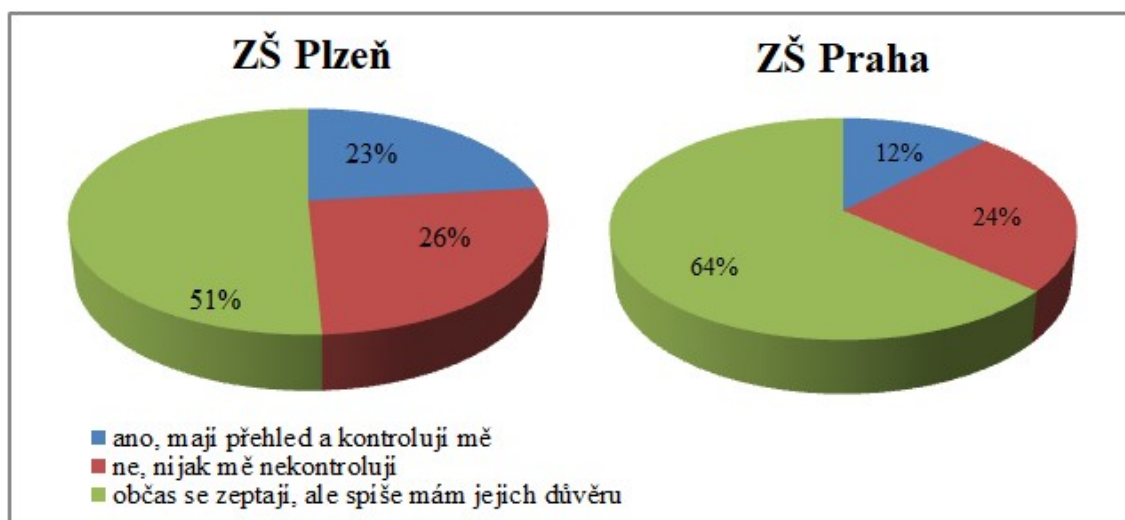
Graf č. 15: Kdyby si byl/a pozván/a na schůzku svým internetovým kamarádem či kamarádkou, kterého si nikdy předtím osobně neviděl/a, dostavil/a by ses na toto setkání?⁶⁸

Kontrola ze strany rodičů

Otázka č. 16 byla zaměřena na rodiče a jejich zájem o své ratolesti. Jak nám zobrazuje graf č. 16, pražské a plzeňské rodiče mají ve svých dětech spíše důvěru a kontrolují jejich pohyb na internetu jen občas. Poměrně shodně pak v obou porovnávaných městech z dotazníků vyplynulo, že čtvrtina dětí není kontrolována vůbec (v Plzni 26 % a v Praze 24 %). Naopak rodičů, kteří mají přehled a kontrolují své děti, bylo v Plzni větší zastoupení (23 %) než v hlavním městě (12 %).

Graf č. 16: Zajímají se Tvoji rodiče o to, jaké internetové stránky sleduješ či s kým na internetu komunikuješ?⁶⁹

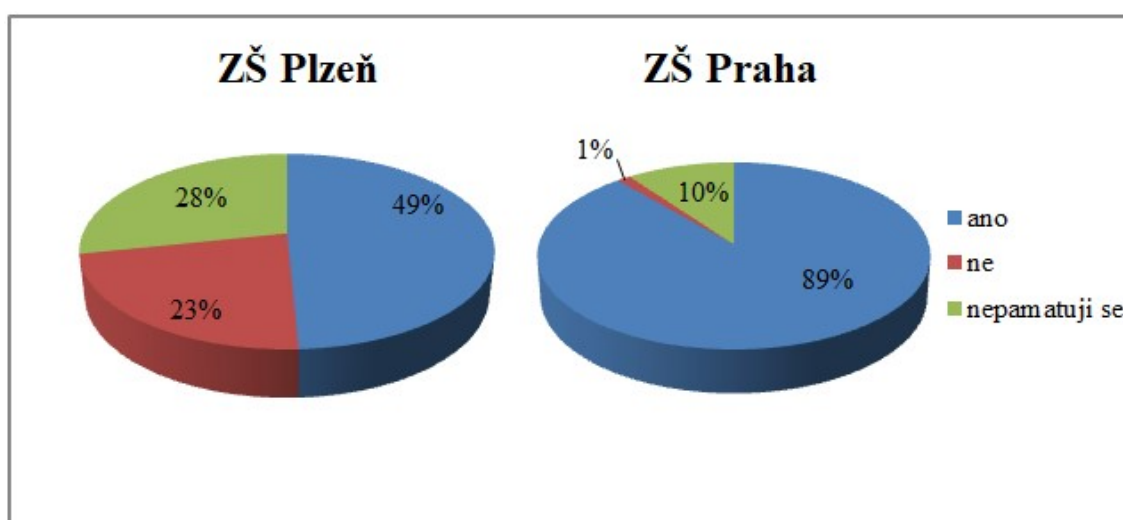
⁶⁸ Vlastní zdroj, 2021.

⁶⁹ Vlastní zdroj, 2021.

Informovanost ze strany školy

Poslední otázka č. 17 měla zmapovat, zda jsou děti ze strany školy informované o možných rizicích v prostředí internetu. Z grafu č. 17 je zřejmé, že pražské děti v 89 % procentech absolvovaly nějakou přednášku či besedu, naopak v Plzni bylo takových respondentů pouze 49 %. Plzeňští žáci v zastoupení 23 % uváděli, že nikdy nebyli ze strany školy informováni o možných rizicích na internetu. V Praze bylo těchto dětí pouhé 1 %, což může značit, že hlavní město přistupuje k informovanosti svých žáků zodpovědněji než město Plzeň.

Graf č. 17: Byl/a jsi ze strany školy informován/a o možném riziku v prostředí internetu, např. formou přednášky, besedy?⁷⁰

⁷⁰ Vlastní zdroj, 2021.

6.4 Shrnutí praktické části

V praktické části bakalářské práce bylo cílem za pomoci průzkumného šetření zjistit, jak bezpečně se žáci 2. stupně vybraných základních škol chovají v prostředí internetu. Zároveň byla pro porovnání výsledků vybrána záměrně města Plzeň a Praha, aby mohlo být zhodnoceno, zda mezi žáky napříč dvěma rozdílnými městy existují rozdíly ve výskytu rizikového jevu.

Již v první porovnávané otázce byla zjištěna zásadní odlišnost mezi oběma městy. Pražské děti tráví na internetu více času, nežli děti z Plzně. Tento výsledek může napovídat, že vzhledem k větší aktivitě strávené online, mohou být pražské děti více ohroženy rizikovými jevy.

Dále drtivá většina respondentů obou měst uvedla, že má na sociální síti svůj profil. Toto potvrdila i další z otázek, ve které děti odpověděly, že využívají velké množství sociálních sítí a online služeb. V Praze i Plzni patří mezi nejoblíbenější sociální sítě/služby aplikace TikTok, internetový server YouTube a Instagram. Naopak na ústupu je v obou městech sociální síť Facebook. Pražští žáci ve velkém množství dále uváděli, že užívají mnoho nepříliš známých aplikací a online služeb. Více tedy experimentují s dosud neznámými a nerozšířenými sociálními službami oproti dětem z Plzně.

Co se týká ochrany soukromí v prostředí internetu, více než třetina dětí v Plzni a v Praze si svůj profil nijak nechrání a má ho volně přístupný pro ostatní uživatele. Navíc na svém profilu dle výsledků sdílí mnoho osobních údajů, jako je například datum narození. Mnoho žáků si tedy neuvědomuje, že zveřejněné údaje mohou být snadno zneužity potenciálním útočníkem a že otevřené profily usnadňují první kontakt nežádoucí osoby s uživatelem.

Mezi nejčastější aktivity dětí na sociálních sítích v Praze i Plzni patří shodně komunikace a sdílení fotografií či videí. V menší míře respondenti obou měst uváděli, že se chodí na internet seznamovat. Jak nám naznačily předchozí odpovědi, může se jednat o velice rizikový faktor, který může vést k online seznámení s potenciálním útočníkem.

Vzhledem k tomu, že děti obou měst hojně na sociálních sítích komunikují či se seznamují, měla další otázka ověřit, zda se na internetu setkaly s nějakou formou obtěžování jejich osoby. Výsledek ukázal, že čtvrtina respondentů každého z měst se na internetu s obtěžujícím jednáním setkala. Povzbudivým výsledkem bylo, že by se dítě

v případě obtěžování ze strany cizí osoby svěřilo svým rodičům nebo svým kamarádům. To by mohl být důležitý bod k odhalení možného nebezpečí a zamezení dalších potencionálních útoků vůči dítěti. Dobrým výsledkem dále bylo, že by žáci neposlali na požádání svou intimní fotografii další osobě. Takto se vyjádřili téměř všichni respondenti obou měst, pouze s jednou výjimkou v Plzni.

V důležité otázce průzkumného šetření bylo cílem ověřit, zda jsou dotazovaní na internetu v opakovaném či dlouhodobém kontaktu s osobou, kterou osobně neznají. Vzhledem k odpovědím předchozích otázek se potvrdilo, že pražské děti téměř v necelé polovině dotázaných s neznámou osobou v kontaktu byly. Znepokojující je výsledek další otázky, ve které téměř čtvrtina dětí z Prahy uvedla, že by se na schůzku s neznámou osobou dostavila bez přítomnosti další osoby. Pouze menší část dětí z Plzně by se na takovou schůzku dostavila nebo by si s sebou vzala alespoň kamaráda či kamarádku.

Další výsledek ukázal, že rodiče obou porovnávaných měst svým ratolestem spíše důvěřují a kontrolují jejich online pohyb jen zřídka. Průzkumné šetření také odhalilo, že žáci v Praze jsou ze strany své školy mnohem více informováni o možných rizicích na internetu než děti z Plzně. V tomto ohledu by měly plzeňské školy více do své výuky nebo preventivních programů zapojit informace o rizikových jevech v prostředí internetu.

ZÁVĚR

Současné moderní technologie nabízí dětem nepřehledné možnosti, jak trávit svůj volný čas a jejich využívání se stalo životním standardem. Uživatelé si již ani nedokáží představit, že by nemohli komunikovat se svými přáteli na internetu, přehrávat videa či vyhledávat nejrůznější informace. Internet otevírá dětem velké možnosti, jeho užíváním nepřináší však jen pozitiva. Anonymita, kterou online prostředí nabízí, vystavuje děti nejrůznějším druhům nebezpečí, kterým je potřeba předcházet. Důležitá je informovanost ze strany rodičů a prevence na úrovni školy, která by i za pomoci některých preventivních projektů měla naučit děti vzdorovat všem nástrahám spojených s užíváním internetu.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vymezit a popsat problematiku nebezpečných rizikových jevů, na které může dítě v prostředí internetu narazit. Cíl práce byl splněn, charakteristika vybraných internetových hrozeb by měla vytvořit základní přehled o dané problematice. Dále se podařilo splnit dílčí cíle práce, kterými bylo představit preventivní opatření ze strany školy a rodiny, která jsou velice důležitým prvkem v prevenci před rizikovými a nebezpečnými jevy na internetu. Na závěr byl představen přehled vybraných preventivních programů, které mohou pomoci k ochraně dětí v online prostředí.

Praktická část bakalářské práce měla za hlavní cíl porovnat zkušenosti a chování žáků 2. stupně vybraných základních škol na internetu. Záměrně byly zvoleny základní školy v Plzni a v Praze, aby mohlo být zhodnoceno, zda existují rozdíly ve výskytu rizikových jevů u těchto dvou vybraných měst. Do průzkumného šetření se celkem zapojilo 80 žáků Základní školy Praha 3 náměstí Jiřího z Poděbrad a 92 žáků 11. Základní školy v Plzni, kteří vyplňovali dotazník vytvořený na webovém portálu www.survio.com. V praktické části byly blíže popsány cíle, uvedena metodika a specifikován výzkumný vzorek dotazníkového šetření. Následně byla získaná data z vyplněných dotazníků vyhodnocena a znázorněna do výšečových grafů.

Po zanalyzování všech získaných dat bylo zjištěno několik zajímavých rozdílných výsledků, jako např. že děti hlavního města jsou na internetu aktivnější než děti z Plzně. Tento výsledek podtrhává i zjištění, že pražské děti na internetu vyhledávají i mnoho dosud nepříliš známých sociálních sítí a aplikací. Dále byl zjištěn velmi znepokojivý výsledek v Praze, kde téměř polovina dotázaných odpověděla, že byla někdy na internetu v opakovaném či dlouhodobějším kontaktu s někým, koho

osobně nezná. Čtvrtina pražských žáků by pak neměla strach dorazit sama na schůzku s touto neznámou osobou. Paradoxem je, že oproti respondentům v Plzni, většina dětí z Prahy uváděla, že byla školou informována o možných rizicích na internetu formou přednášek či besed. I přesto byli v některých ohledech rizikovější skupinou než plzeňští respondenti.

Praktická část bakalářské práce potvrdila, že jsou děti v prostředí internetu velice aktivní, užívají mnoho sociálních sítí a aplikací. Vzhledem k tomuto rostoucímu trendu by měli školy a jejich pedagogové své žáky včas a dostatečně informovat o možných nebezpečích a rizicích v online prostoru. Do preventivních opatření je potřeba také zapojit rodiče, kteří by měli vzájemně spolupracovat s kantory s cílem předejít výskytu rizikových jevů.

Tato bakalářská práce může sloužit jako výukový materiál pro učitele a rodiče pro utvoření základního přehledu o rizikových formách chování na internetu. Dále mohou v praxi využít i další materiály nacházející se na internetových stránkách www.e-bezpeci.cz a www.e-nebezpeci.cz. Na těchto portálech lze bezplatně stáhnout přehledové listy charakterizující sociální sítě a závislostní chování (příloha č. II a č. III). Zde lze také nalézt přehledové listy týkající se kybergroomingu a rizikového seznamování v prostředí internetu (příloha č. IV), kyberšikany (příloha č. V), kyberstalkingu (příloha č. VI), sextingu (příloha č. VII) a v neposlední řadě také Webcam Trollingu (příloha č. VIII).

SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ

Tištěné publikace

ČÍRTKOVÁ, L., ŠKODA J. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. 1. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). 150 s. ISBN ISBN978-80-247-2207-8.

DOSEDLA, M., VÁLEK, J. *Informační a komunikační technologie 1*. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 98 s. ISBN 978-80-210-6171-2.

FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním*. 1. Praha: Triton, 2008, 187 s. ISBN 978-80-7387-014-0.

KAVALÍR, A. ed. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. Plzeň: Pro město Plzeň zpracovala společnost Člověk v tísni, pobočka Plzeň, 2009. 104 s. ISBN 978-80-86961-78-1.

KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005. 256 s. ISBN 80-736-7014-3.

KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 168 s. ISBN 978-80-244-4861-9.

KOŽÍŠEK, M., PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. 1. Praha: Grada Publishing, 2016. 176 s. ISBN 978-80-271-9074-4.

SDRUŽENÍ SCAN. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. 1. Praha: Togga, 2010, 253 s. ISBN 978-80-87258-47-7.

ŠEVČÍKOVÁ, A. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. 1. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). 184 s. ISBN 978-80-210-7527-6.

VAŠUTOVÁ, M., PANÁČEK, M. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. 1. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013. 137 s. ISBN 978-80-7464-125-1.

Internetové zdroje

Avast Blog: Avast spouští s Jirkou Králem projekt zaměřený na online bezpečnost [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<https://blog.avast.com/cs/avast-spousti-s-jirkou-kralem-projekt-zamereny-na-online-bezpecnost>>.

Czech the World: Největší města ČR [online]. Praha, 2019 [cit. 2021-02-22]. Dostupné z WWW: <<https://czechtheworld.com/nejvetsi-mesta-cr-rozloha-obyvatele-hustota/>>.

Česká televize: V síti [online]. Praha, 2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/12360773574-v-siti/21856227079/>>.

E-Bezpečí: Téměř tři čtvrtiny dětí oslovených na internetu se vydají na schůzku s cizím člověkem, ukázal výzkum [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/ceske-deti-v-kybersvete-2019>>.

E-Bezpečí: Kybergrooming [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kybergrooming/125-42>>.

E-Bezpečí: sexting a právo [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/sexting/1681-sexting-a-pravo>>.

E-Bezpečí: Happy slapping [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kybersikana/87-71>>.

E-Bezpečí: Riziková výzva Choking Game Challenge [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/socialni-site/1616-rizikova-vyzva-choking-game-challenge>>.

E-Bezpečí: Informace o projektu [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>>.

E-Bezpečí: Specifické formy kyberšikany spojené s hraním online her [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1258>>.

E-Bezpečí: Čeští rodiče svým dětem na internetu důvěřují a spoléhají na „čestné“ slovo. Většina z nich neumí dětem filtrovat online obsah. [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/tiskove-zpravy/1368-cesti-rodice-svym-detem-na-internetu-duveruji-a-spolehaji-na-cestne-slovo-vetsina-z-nich-neumi-detem-filtrovat-online-obsah>>.

E-bezpečí: Specifické formy kyberšikany spojené s hraním online her [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kybersikana/1258-kybersikana-online-hry>>.

E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpeci/80-bud-v-bezpeci-socialni-site-zakladni-pravidla/file>>.

E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpeci/85-bud-v-bezpeci-zavislostni-chovani/file>>.

E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpeci/82-bud-v-bezpeci-kybergrooming/file>>.

E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpeci/81-bud-v-bezpeci-sexting/file>>.

E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpeci/79-bud-v-bezpeci-webcam-trolling/file>>.

E-Nebezpečí pro učitele: O projektu [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/>>.

E-nebezpečí pro učitele: Materiály pro studium [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>>.

Idnes: Při napadání lidí se útočníci fotili [online]. Praha, 2005 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/pri-napadani-lidi-se-utocnici-fotili.A050118_211928_krimi_sas>.

Internetem bezpečně: sexting [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/sexting/>>.

Internetem bezpečně: Happy slapping [online]. Karlovy Vary, 2015 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kybersikana/happy-slapping/>>.

Internetem bezpečně: Nejčastější typy online závislosti [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/nejcastejsi-typy-online-zavislosti/>>.

Internetem bezpečně: Kyberstalking a právo [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kyberstalking/>>.

Internetem bezpečně: Kyberstalking [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kyberstalking/>>.

Jak na internet: Ochrana dětí na Internetu [online]. Praha, 2012 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.jaknainternet.cz/page/1201/ochrana-deti-na-internetu/>>.

Jak skončili sexuální predátoři z filmu V síti [online]. Praha: Filip Karban, 2021 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jak-skoncili-sexualni-predatori-z-filmu-v-siti-146775>>.

KOPECKÝ, K. *Kybergrooming: Nebezpečí kyberprostoru* [online]. 1. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010 [cit. 2021-03-03]. ISBN 978-80-254-7573-7. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni>>.

KOPECKÝ, K. *Kyberšikana a její specifika v prostředí systému primární prevence rizikového chování* [online]. Olomouc, 2016 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/odborne-studie/105-kybersikana-a-její-specifika-v-prostredi-systemu-primarni-prevence-rizikoveho-chovani/file>>. Habilitační práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

KOPECKÝ, K. *Stalking a kyberstalking – nebezpečné pronásledování* [online]. 1. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010 [cit. 2020-03-04]. ISBN 978-80-254-7737-3. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd#>>.

KOPECKÝ, K., SZOTKOWSKI, R. *E-Bezpečí: České děti v kybersvětě* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>>.

KOPECKÝ, K., SZOTKOWSKI, R. *E-Bezpečí: Sexting jako riziková forma komunikace* [online]. 1. Olomouc, 2018 [cit. 2021-02-27]. ISBN 978-80-254-7573-7. Dostupné z: <https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2018/odborne_seminare/E-Bezpeci_-_Sexting_jako_rizikova_forma_komunikace.pdf>.

KREJČÍ, V. *Kyberšikana, Kybernetická šikana* [online]. 1. Olomouc, 2010 [cit. 2021-03-01]. ISBN 978-80-254-7791-5. Dostupné z WWW: <<http://www.e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>>.

Netolismus průvodce online závislostmi: Co je netolismus [online]. Olomouc, 2015 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.netolismus.cz/>>.

O2 Chytrá škola: O nás [online]. Praha, 2020 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.o2chytraskola.cz/o-nas>>.

Policie České republiky: Preventivní projekt Tvoje cesta onlinem [online]. Praha, 2019 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/preventivni-projekt-tvoje-cesta-onlinem.aspx>>.

Právní prostor: Sociální sítě a osobní údaje: Jak se bránit zneužití? [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/socialni-site-a-osobni-udaje>>.

Statista: Nejoblíbenější sociální sítě na světě od ledna 2020, seřazené podle počtu aktivních uživatelů [online]. Hamburk, 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>>.

Survio: Rizikové jevy komunikace dětí v prostředí internetu [online]. Plzeň, 2021 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.survio.com/survey/d/D9U3J9N3B9Q2B7U9Y>>.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Do jaké věkové kategorie patříš?	39
Graf č. 2: Jsi chlapec nebo dívka?.....	39
Graf č. 3: Kolik času denně v průměru strávíš na internetu?	40
Graf č. 4: Máš nějaký profil na některé ze sociálních sítí?	40
Graf č. 5: Jaké sociální sítě a další online služby využíváš nejčastěji?	41
Graf č. 6: Chráníš své soukromí v prostředí internetu?	42
Graf č. 7: Jaké soukromé/osobní informace sdílíš na sociální sítí?	43
Graf č. 8: Jaká je Tvoje aktivita/činnost na sociálních sítích?	43
Graf č. 9: Pokoušel se Tě někdy někdo na internetu obtěžovat, např. opakovaně kontaktovat a zvat k tzv. nežádanému přátelství, aniž by o to stál/a?.....	44
Graf č. 10: Byl/a jsi někdy na internetu v opakovaném či dlouhodobějším kontaktu s někým, koho osobně neznáš?	45
Graf č. 11: Kdyby Tě někdo obtěžoval na internetu, jakým způsobem bys to řešil/a?...	45
Graf č. 12: Setkal/a jsi se někdy na internetu s neslušným či vulgárním obsahem/návrhem?.....	46
Graf č. 13: Pokud by Tě o to někdo požádal, poslal/a bys mu přes sociální síť své intimní (obnažené) fotografie či videa?	47
Graf č. 14: Setkal/a jsi se někdy v prostředí sociální sítě s nějakým projevem agrese vůči tvé osobě?.....	48
Graf č. 15: Kdyby si byl/a pozván/a na schůzku svým internetovým kamarádem či kamarádkou, kterého si nikdy předtím osobně neviděl/a, dostavil/a by ses na toto setkání?.....	49
Graf č. 16: Zajímají se Tvoji rodiče o to, jaké internetové stránky sleduješ či s kým na internetu komunikuješ?	49
Graf č. 17: Byl/a jsi ze strany školy informován/a o možném riziku v prostředí internetu, např. formou přednášky, besedy?	50

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I: Dotazník

Příloha č. II: Přehledový list – Sociální sítě, zásady bezpečného používání

Příloha č. III: Přehledový list – Závislostní chování

Příloha č. IV: Přehledový list – Kybergrooming

Příloha č. V: Přehledový list - Kyberšikana

Příloha č. VI: Přehledový list – Kyberstalking

Příloha č. VII: Přehledový list - Sexting

Příloha č. VIII: Přehledový list – Webcam Trolling

Příloha č. I: Dotazník

1. Do jaké věkové kategorie patříš?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než 12 let
- 12 let až 14 let
- 15 let a více

2. Jsi chlapec nebo dívka?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Dívka
- Chlapec

3. Kolik času denně v průměru strávíš na internetu? (mimo online výuku)

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Méně než hodinu
- 1 - 2 hodiny
- 2 - 4 hodiny
- 5 hodin a více
- Na internet nechodím

4. Máš nějaký profil na některé ze sociálních sítí?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Měl/a jsem

5. Jaké sociální sítě a další online služby využíváš nejčastěji?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Facebook
- Instagram
- Twitter
- Snapchat
- Messenger
- Youtube

- Viber
- TikTok
- E-mail
- WhatsApp
- SMS/MMS
- Skype
- Twitch
- Jiné...

6. Chráníš své soukromí v prostředí internetu?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano, mám soukromý profil, který vidí jen moji přátelé
- Ne, všechny informace jsou volně dostupné pro všechny uživatele
- Nic na sociálních sítích nic nesdílím ani nezveřejňuji

7. Jaké soukromé/osobní informace sdílíš na sociální síti?

Nápověda k otázce: Vyber jednu nebo více odpovědí

- Jméno, příjmení
- Datum narození
- Bydliště, adresu
- Název školy
- Telefon, e-mail
- Navštěvované kroužky, sportovní kluby apod.
- Jiné...
- Žádné

8. Jaká je Tvoje nejčastější aktivita/činnost na sociálních sítích?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Seznamování se
- Sdílení fotografií, videí
- Komunikace
- Jiná činnost...

9. Pokoušel se Tě někdy někdo na internetu obtěžovat, např. opakovaně kontaktovat a zvát k tzv. nevyžádanému přátelství, aniž bys o to stál/a?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano, stalo se mi to
- Ne, nikdy se mi nic podobného nestalo
- Nevím

10. Byl/a jsi někdy na internetu v opakovaném či dlouhodobějším kontaktu s někým, koho osobně neznáš?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Nevím

11. Kdyby Tě někdo obtěžoval na internetu, jakým způsobem bys to řešil/a?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Nechal/a bych si to pro sebe
- Řekl/a bych to rodičům
- Řekl/a bych to ve škole učiteli/učitelce
- Svěřil/a bych se kamarádovi/kamarádce
- Svěřil/a bych se někomu jinému - doplň

12. Setkal/a jsi se někdy na internetu s neslušným či vulgárním obsahem/návrhem?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Nevím

13. Pokud by Tě o to někdo požádal, poslal/a bys mu přes sociální síť své intimní (obnažené) fotografie či videa?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Nevím

14. Setkal/a jsi se někdy v prostředí sociální sítě s nějakým projevem této agrese vůči tvé osobě??

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Urážky o tvé osobě
- Pomluvy
- Ponižování a zesměšňování
- Vyhrožování
- Vydírání
- Zastrasování
- Zveřejňování fotografií a videí
- Krádež identity
- Jiné...

15. Kdyby si byl/a pozván/a na schůzku svým internetovým kamarádem či kamarádkou, kterého si nikdy před tím osobně neviděl/a, dostavil/a by ses na toto setkání?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano, sám/sama
- Ano, ale s dalším kamarádem či kamarádkou
- Nedostavil/a bych se
- Jiná...

16. Zajímají se Tvoji rodiče o to, jaké internetové stránky sleduješ či s kým na internetu komunikuješ?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano, mají přehled a kontrolují mě
- Ne, nijak mě nekontrolují
- Občas se zeptají, ale spíše mám jejich důvěru

17. Byl/a jsi ze strany školy informován/a o možném riziku v prostředí internetu, např. formou přednášky, besedy?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Nepamatuji si

SOCIÁLNÍ SÍTĚ

ZÁSADY BEZPEČNĚJŠÍHO POUŽÍVÁNÍ

Základní pravidla používání sociálních sítí

- 1. Zabezpečte si dobře své soukromí**
Nastavte si, kdo může vidět vaše příspěvky a kdo ne. Dobře nastavené soukromí vám zajistí, aby vaše informace (fotografie, zprávy, příspěvky) mohli vidět pouze vaši skuteční kamarádi - a ne někdo neznámý.
- 2. Používejte bezpečné heslo a silné kontrolní otázky**
Vytvořte si takové heslo, které nepoužíváte pro přístup k ostatním internetovým službám - třeba emailu. V rámci hesla kombinujte malá a velká písmena, číslice a speciální znaky. A pokud je to možné, zabezpečte si účet pomocí mobilního telefonu.
Používejte silné kontrolní otázky.
Příjmení vaší matky za svobodna není bezpečnou kontrolní otázkou.

- 3. Nesdílejte intimní fotografie a videa**
Nikdy s nikým nesdílejte intimní fotografie - fotografie, na kterých jste zachyceni částečně či úplně obnaženi. Intimní fotografie a videa se mohou stát nástrojem pro vaše ponižování, vydírání, vyhrožování apod.
- 4. Vždy si ověřujte, koho si dáváte mezi přátele**
Vaši noví virtuální kamarádi totiž nemusí být těmi, za které se vydávají - mohou mít falešný účet. Odhaduje se, že přibližně 10 procent účtů na sociálních sítích je falešných. Třeba na Facebooku jich může být až 150 milionů.
- 5. Jako profilovou fotografii nepoužívejte fotografii své tváře, která je vyfocena zepředu**
Řada sociálních sítí totiž obsahuje funkci automatické rozpoznání obličejů, která vás právě podle profilové fotografie umožňuje automaticky rozpoznat i na jiných fotografiích. To znamená, že jakmile na sociální síť kdokoli - třeba váš spolužák - nahraje fotografii, bude se sociální síť snažit rozpoznat jednotlivé fotografie osob, které jsou na fotografiích zachyceny, a spojit je s příslušnými profily.

⁷¹ E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpecni.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpecni/80-bud-v-bezpecni-socialni-site-zakladni-pravidla/file>>.

SOCIÁLNÍ SÍTĚ

ZÁSADY BEZPEČNĚJŠÍHO POUŽÍVÁNÍ

Základní pravidla používání sociálních sítí

6. Nesdílejte informace o své domácnosti!

Nesdílejte informace o tom, kolik je ve vaší domácnosti osob, že např. jedete na dovolenou a že u vás doma nikdo nebude. Rovněž není dobré informovat své internetové známé o tom, že máte novou televizi nebo třeba nový počítač. Informace ze sociálních sítí totiž začínají využívat pachatelé majetkové trestné činnosti - zloději. Existuje řada případů, kdy došlo k vyloupení domu či bytu právě na základě

7. Hrajete v prostředí sociálních sítí hry? Zjistěte si, jaké osobní údaje s ostatními hráči sdílíte.

Pokud hrajete v prostředí sociálních sítí hry, automaticky sdílíte s ostatními uživateli velké množství osobních údajů - třeba svoje jméno, příjmení, profilovou fotografii, své fotogalerie, nebo seznam přátel připojených na váš profil.

8. Našli jste na sociálních sítích závadný obsah? Nahlaste to!

Pokud na sociálních sítích najdete nelegální či jinak závadný obsah (třeba stránky, které někoho ponižují), nebojte se jej nahlásit. Nástroj na nahlašování závadného obsahu je vybavena každá větší sociální síť.

bezpečí

Tento materiál vznikl v rámci projektu **Buď v bezpečí**, realizovaným Policejním prezidiem ČR a projektem E-Bezpečí.

ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ

STRUČNÝ ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Jak se závislost projevuje?

Světová zdravotnická organizace definovala v roce 2015 závislost následujícími projevy:

1. **Silná touha nebo pocit puzení užívat látku.**
2. **Potíže v kontrole užívání látky, a to pokud jde o začátek a ukončení nebo o množství látky.**
3. **Užívání látky k odstranění abstinenčních příznaků.**
4. **Průkazná tolerance** (vyžadování vyšších dávek látky, aby se dosáhlo účinků původně vyvolaných nižšími dávkami).
5. **Postupné zanedbávání jiných potěšení a zájmů ve prospěch užívané psychoaktivní látky a zvýšené množství času potřebného k získání nebo užívání látky.**
6. **Pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků.**

Složky závislostního chování (Griffiths, 1998)

1. **Význačnost**
(určitá aktivita se stane nejdůležitější v životě člověka a začíná ovládat jeho myšlení, citění a chování).
2. **Změny reakcí**
(např. výsledkem zklidňujících aktivit je podrážděnost).
3. **Konflikt**
(např. mezi závislým a jeho okolím, mezi danou aktivitou a jinými aktivitami atd.).
4. **Tolerance**
(proces, při kterém je nutno stále více aktivity k dosažení předchozí míry uspokojení).
5. **Abstinenční symptomy**
(vznikající po ukončení či omezení aktivity).

⁷² E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpeci/85-bud-v-bezpeci-zavislostni-chovani/file>>.

ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ

STRUČNÝ ÚVOD DO PROBLEMATIKY

NETOLISMUS

Netolismus je chorobná závislost na internetu a jeho službách, projevující se některou z těchto forem nebo jejich kombinací:

- 1. Závislost na virtuální sexualitě**
(kompulzivní používání webových stránek pornografického zaměření).
- 2. Závislost na virtuálních vztazích**
(nadměrné věnování se virtuálním vztahům).
- 3. Internetové kompulze**
(např. hraní online počítačových her či internetové nakupování).
- 4. Přetížení informacemi**
(nadměrné surfování na internetu nebo hledání v databázích).
- 5. Závislost na počítači**
(nadměrné hraní počítačových her).

NOMOFOBIE

Nomofobie je chorobná závislost na mobilním telefonu, která se projevuje následujícími příznaky:

1. Silná touha mít u sebe mobilní telefon, neustálá kontrola přichozích zpráv nebo emailu.
2. Neustálá kontrola funkčnosti mobilního telefonu.
3. Nutkání neustále kontrolovat stav baterie.
4. Kontrola mobilního telefonu hned po probuzení.
5. Nástup abstinčních příznaků v místě, kde není signál GSM sítě (nervozita, potřeba odejít atd.).

bezpečí

Tento materiál vznikl v rámci projektu **Buď v bezpečí**, realizovaným Policejním prezidiem ČR a projektem E-Bezpečí.

KYBERGROOMING

A RIZIKOVÉ SEZNAMOVÁNÍ V PROSTŘEDÍ INTERNETU

Co je kybergrooming?

Podstatou kybergroomingu je **online komunikace útočnicka (nejčastěji sexuálního útočnicka) s dítětem, jejímž cílem je přimět dítě k osobnímu setkání.**

Cílem takové schůzky může být:

- **sexuální zneužití dítěte (či opakované zneužívání)**
- **výroba dětské pornografie,**
- **fyzický útok (může končit až smrtí oběti).**

Manipulativní techniky používané útočnickými

Vytvoření falešné identity

– útočnicki se obvykle vydávají za atraktivní osoby věkově srovnatelné s oběťmi.

Navázání komunikace s obětí

Budování exkluzivního kamarádského vztahu, zrcadlení

– útočnick staví na vzájemné blízkosti (snaží se oběti přiblížit svými zájmy, preferencemi, problémy atd.).

Získávání citlivých materiálů (osobní údaje, sexualita, problémy), podplácení oběti.

Izolace oběti

– útočnick se snaží v oběti vzbudit pocit viny vzhledem k informacím, které mu o sobě oběť sdělila, a získat tak exkluzivitu v komunikaci s oběťmi.

Pozvání na schůzku, případně doplněné vydíráním.

Schůzka s obětí obvykle spojená s útokem

– útok nemusí proběhnout už na první schůzce, ta může sloužit k dalšímu zpevnění vztahu s oběťmi, útok nicméně může být cílem schůzky následující. Délka komunikace většinou závisí na zkušenostech útočnicka a jeho schopnosti opatřit si o oběti citlivé materiály.

⁷³ E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpeci/82-bud-v-bezpeci-kybergrooming/file>>.

KYBERGROOMING

A RIZIKOVÉ SEZNAMOVÁNÍ V PROSTŘEDÍ INTERNETU

Jak se chránit před kybergroomingem?

Základem je být obezřetný v komunikaci s cizími osobami, zejména pokud nás taková osoba sama kontaktuje a komunikaci se snaží navázat pod různými záminkami. Ideální je do takové komunikace vůbec nevstupovat.

Nepřidávat si neznámé osoby ke svým přátelům v rámci online komunikačních služeb, důsledkem je pak zpřístupnění chráněných informací a vstup neznámého člověka do soukromí oběti. I u známých osob, které online žádají o přátelství, se raději přesvědčit, že se jedná skutečně o onu osobu.

Nebýt přehnaně důvěřivý, výzkumy ukazují, že většina lidí ve virtuální komunikaci lže.

Nesdělovat citlivé informace, které mohou být zneužitelné (např. osobní údaje, přístupová hesla), nesvěřovat se se svými problémy, neřešit svou sexualitu, být velmi opatrný v případě zveřejňování fotek.

Nechodit na osobní schůzku s osobou, kterou známe jen z internetu.

Kdo poradí, co udělat?

V těchto situacích je dobré poradit se s rodičem nebo učitelem. Lze použít i následující odkazy na instituce, které ti mohou pomoci:

Linka bezpečí

www.linkabezpeci.cz
bezplatná telefonní linka: 116 111

Policie ČR

<http://aplikace.policie.cz/hotline/>
telefon: 158

Online poradna E-Bezpečí

www.napisnam.cz

Seznam se bezpečně!

www.seznamsebezpecne.cz

Tento materiál vznikl v rámci projektu **Buď v bezpečí**, realizovaného Policiejním prezidiem ČR a projektem E-Bezpečí.

KYBERŠIKANA

CO JE KYBERŠIKANA?

Kyberšikana je ubližování jiné osobě pomocí informačních a komunikačních technologií (nejčastěji pomocí služeb Internetu nebo GSM sítě).

Jde například o:

- ponižování, nadávání, urážení,
- vyhrožování a zastrasování,
- vydírání,
- ošermování (pomlouvání)
- a další.

Toto ublížení či poškození může být jak záměrem útočníka, tak důsledkem např. nevhodného vtipu, nedorozumění mezi obětí a útočníkem, nedomyšlením důsledků jednání ze strany útočníka atd.

Obětí je poškozována opakovaně, ať už původním útočníkem, či osobami, které se do kyberšikany zapojují později.

Kyberšikana je druhem psychické šikany.

S kyberšikanou se setkala téměř polovina českých dětí.

Chraňte své děti - seznamte je s riziky virtuální komunikace.

NEJČASTĚJŠÍ PROJEVY KYBERŠIKANY

1. **Publikování ponižujících záznamů** nebo fotografií (např. v rámci webových stránek, MMS zpráv).
2. **Ponižování a pomlouvání** v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek.
3. **Krádež identity, zneužití cizí identity** ke kyberšikaně nebo dalšímu sociálně patologickému jednání (např. zotčení elektronického účtu).
4. **Ztrapňování pomocí falešných profilů** např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek.
5. **Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci** (především v rámci veřejných chatů a diskuzí).
6. **Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť** (např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek, pomocí SMS zpráv apod.).
7. **Vytoučení z virtuální komunity** (např. ze skupiny přátel v rámci sociální sítě).
8. **Obtěžování** (např. opakovaným prozváněním, voláním nebo psaním zpráv).

KDO PORADÍ, CO DĚLAT?

Pomoc online (Internet Helpline)

- 🌐 www.pomoconline.cz
- ☎ +420 116 111, +420 800 155 155
- ✉ pomoc@linkabezpeci.cz
- 💬 xchat.centrum.cz/1b/

E-Bezpečí

- 🌐 www.e-bezpeci.cz
- 🌐 www.napisms.cz
- ✉ info@e-bezpeci.cz

Bílý kruh bezpečí

- 🌐 www.bkb.cz
- ☎ +420 257 317 110

Policie ČR

- ☎ 158
- 🌐 www.policie.cz

Úřad na ochranu osobních údajů

- 🌐 www.uoou.cz
- ☎ +420 234 685 212
- ✉ posta@uoou.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu (Safer Internet)

- 🌐 www.saferinternet.cz

⁷⁴ E-nebezpečí pro učitele: Materiály pro studium [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>>

JAK SE CHRÁNIT PŘED KYBERŠIKANOU?

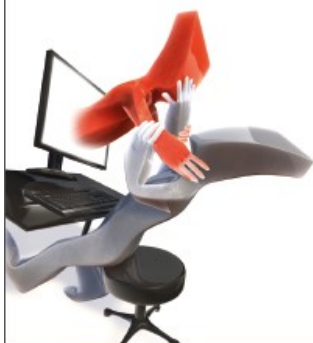

- **Respektovat ostatní uživatele** (chovat se s úctou, navyvolávat konflikty).
- **Nebyť přehnaně důvěřivý** (výzkumy ukazují, že většina lidí ve virtuální komunikaci lže).
- **Nesdílet citlivé informace**, které by mohly být zneužity (osobní údaje, osobní fotografie, své problémy, hesla k elektronickým účtům atd.).
- **Seznámit se s pravidly** služeb Internetu a GSM sítí.
- **Seznámit se s riziky**, která souvisí s elektronickou komunikací.

JAK SE BRÁNIT KYBERÚTOKŮM?

- **UKONČIT** - nekomunikovat s útočníkem, nemstít se.
- **BLOKOVAT** - zamezit útočníkovi přístup k oběti i k dané službě (kontaktovat poskytovatele služby, zablokovat si přijímání útočnickových zpráv nebo hovorů, změnit svou virtuální identitu).
- **ODHALIT PACHATELE**, pokud je to možné (např. podle profilu).
- **OZNÁMIT** - oznámit útok dospělým, schovat si důkazy pro vyšetřování (např. zprávy, videozáznamy, odkazy na weby, blogy).
- **Nebyť nevšimavý**, pokud v okolí probíhá kyberšikana.
- **Podpořit oběti**, poradit jim, co mají dělat, pomoci kyberšikanu nahlásit.

Realizováno v rámci projektu: Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologická jevy

Registrační číslo CZ.1.07/1.3.19/02/0.0/40.

www.nbebezpeci.cz

Příloha č. VI: Přehledový list – Kyberstalking⁷⁵

STALKING

CO JE STALKING A KYBERSTALKING?

Termín stalking označuje opakované, dlouhodobé, systematické a stupňované obtěžování a pronásledování, které může mít různou intenzitu a formu. Jde například o:

- sledování oběti,
- pokusy kontaktovat oběť (SMS zprávami, e-maily, telefonáty),
- posílání nechtěných pozorností oběti (dárky),
- vyhrožování a vydírání oběti nebo jejím blízkým,
- poškozování oběti nebo jejích blízkých (poškozování pověsti, majetku, fyzické útoky).

Kyberstalking je obtěžování a pronásledování prováděné pomocí informačních a komunikačních technologií (např. zasíláním zpráv pomocí chatu, prostřednictvím VoIP technologií nebo instant messengerů (ICQ, Skype), chatu, sociálních sítí apod.

2 % případů stalkingu končí smrtí oběti.

Jakou hodnotu má Váš život?

NEJČASTĚJŠÍ PROJEVY STALKINGU

1. **Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť** pomocí dopisů, e-mailů, telefonátů, SMS zpráv, zasíláním vzkazů na ICQ, Skype, prostřednictvím chatu, zasíláním různých zástek s dárky apod.
2. **Demonstrování moci a síly stalkera** přímými či nepřímými výhrůžkami, které v oběti budí strach a obavy.
3. **Napínování výhrůzek** (např. ničení majetku, ubližování domácím zvířatům, fyzické napadání oběti i jejích blízkých).
4. **Stalker se vydává za oběť**, aby získal veřejné mínění na svou stranu (v některých případech na oběť dokonce podává trestní oznámení).
5. **Snaha poškodit reputaci oběti stalkerem** (stalker např. zveřejní kontaktní údaje oběti na erotické seznamce na internetu).

Útočník u oběti vyvolává pocit strachu.

KDO PORADÍ, CO DĚLAT?

Bílý kruh bezpečí

www.bkb.cz
+420 257 317 110

Policie ČR

158
www.policie.cz

E-Bezpečí

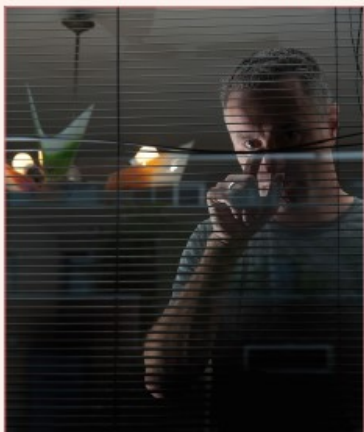
www.e-bezpeci.cz
www.naplnam.cz
info@e-bezpeci.cz

Pomoc online (Internet Helpline)

www.pomoconline.cz
+420 116 111, +420 800 155 155
pomoc@linkabezpeci.cz
xchat.centrum.cz/lb/

⁷⁵ E-nebezpečí pro učitele: Materiály pro studium [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://e-nebezpeci.cz/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>>.

KDO BÝVAJÍ NEJČASTĚJŠÍ STALKERŮ?

1. **Byvalý partner**, který nezmádl ukončení vztahu (může jít o vztah milostný, pracovní, obchodní nebo např. terapeutický).
2. **Uctivač**, který se snaží navázat kontakt se zbožňovanou osobou. Do této skupiny patří i stalkerů celebrit, politiků...
3. **Neobratný milovník**, který má malé seznamovací schopnosti a nedokáže rozpoznat, že o něj oběť nestojí.
4. **Pobíouzněný milovník**, který žije v iluzi, že ho oběť miluje, a tak si vykládá veškeré chování oběti vůči své osobě..
5. **Sexuální útočník**, který se snaží o sexuální útok (často je to sexuální deviant).
6. **Ublížený pronásledovatel**, který se chce pomstít za skutečné nebo domnělé zranění, jenž mu oběť způsobila.
7. **Kyberstalker**, který k pronásledování používá výhradně ICT.

JAK SE BRÁNIT PŘED STALKINGEM?

1. **Prerušit osobní kontakty s pronásledovatelem** (neodpovídat na telefonáty, nereagovat na SMS, nescházet se). Jakýkoli kontakt s útočníkem může vést k prohloubení zájmu o oběť.
2. **Vyhýbat se místům možného setkání, změnit své návyky.**
3. **Snažit se projevy pronásledování evidovat a zdokumentovat** (tzn. schovávat si důkazy), informovat své blízké o pronásledování a totožnosti útočníka.
4. **Vyhledat pomoc.**
5. **Mimo domov se pohybovat s další osobou** (členem rodiny či jinou důvěryhodnou osobou).
6. **Nosit u sebe legální prostředky pro svou obranu** (peprkový sprej, alarm). Nosit u sebe mobilní telefon pro případ přivolání pomoci.
7. **Nezveřejňovat své osobní údaje** (telefonní číslo, adresu). Kontakty na sebe dávat jen lidem, kterým důvěřujete.
8. **Kontaktovat odborné instituce**, např. Bílý kruh bezpečí (www.bkb.cz) a další organizace pro pomoc obětem trestných činů.
9. **Kontaktovat Policii ČR.**

Stalking je v ČR od 1. 1. 2010 trestným činem podle § 354 Nebezpečné pronásledování. V některých případech se zároveň posuzuje také podle § 353 Nebezpečné vyhrožování.

Realizováno v rámci projektu: Nebezpečné komunikační jevy pro účele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy

Registrační číslo CZ.1.07/1.3/13/02/0040.

www.nbebezpecni.cz

SEXTING

RIZIKOVÉ SDÍLENÍ INTIMNÍCH MATERIÁLŮ

Co je sexting?

Termín sexting vznikl složením slov sex a textování, neboť se jedná o rozesílání textových zpráv se sexuálním obsahem.

Nověji označuje také publikování těchto informací na internetu, stejně jako zveřejňování vlastních obnažených fotografií nebo videí se sexuálním obsahem.

V České republice provozuje sexting přibližně 7-9 % populace dětí ve věku 11-17 let.

Nejčastější motivace k rozesílání či zveřejňování intimních materiálů

- Snaha o navázání kontaktu s osobou, se kterou chce rozesílatel vytvořit partnerský vztah.
- Snaha o zpestření trvajícího sexuálního vztahu.
- Zachycení vlastního těla v nejlepší kondici.
- Snaha o získání reakce okolí.
- Snaha zviditelnit se.
- Tlak okolí, který nejčastěji vytváří partner, případně také nevhodný vzor kamarádů, celebrit atd.

⁷⁶ E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpeci/81-bud-v-bezpeci-sexting/file>>.

SEXTING

RIZIKOVÉ SDÍLENÍ INTIMNÍCH MATERIÁLŮ

Rizikovost sextingu

Potenciálním útočníkům poskytujeme citlivý materiál, který:

- je snadno zneužitelný,
- má potenciál rychlého šíření ICT kanály,
- může se šířit i řadu let,
- nelze jej z internetu zcela odstranit.

Oběť se tak může vystavit:

- šikaně nebo kyberšikaně (dehonestace, vydírání...),
- sexuálnímu obtěžování nebo sexuálnímu útoku,
- obtížím v zaměstnání (i budoucím zaměstnání) díky ztráty prestiže,
- trestnímu stíhání (výroba, přechovávání a šíření dětské pornografie, ohrožování výchovy dítěte atd.).

V případě úniku vašich intimních materiálů do prostředí internetu můžete vyhledat pomoc na internetových stránkách Policie ČR (<http://aplikace.policie.cz/hotline/>).

Bezpečí

Tento materiál vznikl v rámci projektu Buď v bezpečí, realizovaného Policejním prezidiem ČR a projektem E-Bezpečí.

WEBCAM TROLLING

PODVODY S WEBKAMEROU

Co je webcam trolling?

Webcam trolling je druh podvodu, při němž **útočník používá k oklamání oběti podvržený videozáznam, který oběť považuje reálný obraz z webkamery.**

Jedná se většinou o videosmyčku, která zachycuje dívku či chlapce sedící při chatování.

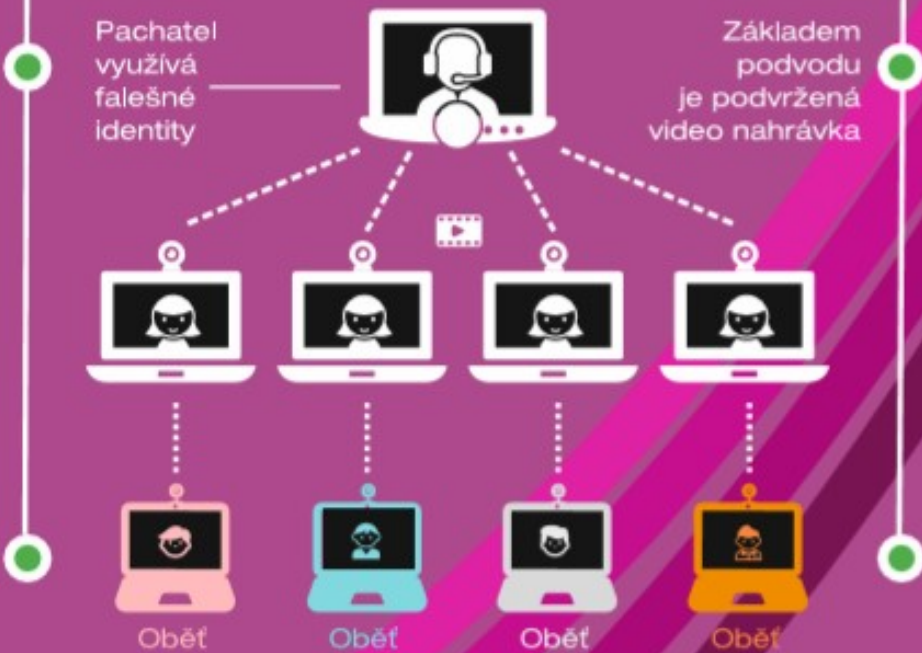
K připojení falešného záznamu do videochatu je potřeba mít speciální aplikaci, která simuluje virtuální kameru a umožňuje do ní nahrávat videozáznamy. Tuto virtuální kameru lze propojit s webovými videochaty nebo instant messengery. S podvrženými videi se můžeme setkat např. na Facebooku, G+ nebo Skype.

Webcam trolling v praxi

Pachatel využívá falešné identity

Základem podvodu je podvržená video nahrávka

Oběť

Oběť

Oběť

Oběť

⁷⁷ E-Bezpečí: Přehledové listy projektu Bud' v bezpečí [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/bud-v-bezpeci/79-bud-v-bezpeci-webcam-trolling/file>>.

WEBCAM TROLLING

PODVODY S WEBKAMEROU

Čím je webcam trolling nebezpečný?

Cílem pachatele je vylákat z oběti co nejvíce osobních a citlivých údajů - například ji donutit k tomu, aby se před webkamerou svlékla, případně plnila jeho příkazy. Pachatel si po celou dobu videohovoru nahrává záznam oběti, který pak může dále zneužít - např. **pro vydírání oběti, vyhrožování, kyberšikanu, stalking** apod.

Jak lze webcam trolling odhalit?

1. Osobu, se kterou vedete videochat, **požádejte, aby ihned udělala nějakou konkrétní věc** (např. aby vám na papír napsala své jméno a dnešní datum).

2. **Nespoléhejte jen na ověření totožnosti, které vám sám nabídne váš protějšek z videochatu** (např. vám bude chtít svou identitu potvrdit tím, že se za chvíli postaví). Útočník může pouze využít své znalosti podvrženého videozáznamu (ví, že se osoba na připraveném záznamu v určitý moment skutečně postavila).

3. **V podvržených videozáznamech chybí zvuk**, což útočník většinou omlouvá tím, že mikrofon nemá, anebo jej nemůže či neumí pustit. Útočník si s obětí nechce povídat, nechce, aby oběť slyšela jeho hlas.

bezpečí

Tento materiál vznikl v rámci projektu **Buď v bezpečí**, realizovaného Policií ČR a projektem E-Bezpečí.